

Determinants and Consequences of Early Marriage: A Meta-Synthesis

Taha Ashayeri^{1*}, Tahereh Jahanparvar², Abazar Ashtari Mehrjardi

Abstract

Marriages under the age of 18 are known as child marriages. The main objective of this research is to study the factors influencing child marriage and its multiple consequences. The research method is a qualitative meta-synthesis inductive type covering the period from 2010 to 2023. Using non-probability (purposive) sampling, 96 scientific documents were extracted from NoorMags, Magiran, and IranDoc scientific databases. After screening and selection, 55 documents were chosen as the sample size and entered the analysis phase. The findings indicate that cultural factors (cultural poverty, low status of knowledge, cultural pressure, norms, and beliefs); social factors (family violence, collapse of social capital, collapse of the family institution, risky lifestyle, social pressures); economic factors (pressure of poor life, relative deprivation, insecure job future, materialistic view of marriage); psychological factors (psychological fear, low self-esteem, negative label, psychological pressures); and contextual-demographic factors have significantly contributed to the emergence and prevalence of child marriage. Child marriages have also had consequences that lead to marital crises, high-risk marital behaviors, cultural poverty, increasing economic burden, identity crises, feelings of insecurity, violence, decreased physical health, and unsafe lifestyles.

Keywords: Child marriage, Stigma of single, Patriarchal culture, Materialistic values of marriage.

Received: 2023-08-09

Accepted: 2023-10-11

1*. Assistant Professor, Department of History and Sociology, Faculty of Social Sciences, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran (Corresponding author); tashayeri@uma.ac.ir

2. PhD Candidate in Cultural Sociology, Faculty of Social Sciences, Communication and Media, Islamic Azad University (Tehran Central Branch), Tehran, Iran; jparvar@yahoo.com

E-ISSN: 2981-1066 / © Population Association of Iran. This is an open access article under the CC BY 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2008687.1306>

Extended Abstract

Introduction

Child marriage, in some provinces of Iran, has occurred earlier than the legal age, influenced by social, economic, psychological, and cultural norms. Although marriage is a vital aspect of human life and the survival of the family institution, contributing to the reduction of abnormalities and social harms, child marriage can have various negative consequences. The incidence of child marriage has increased in the provinces of the country due to traditional contexts, ethnic norms and practices, as well as socio-economic pressures from 2011 to 2023. Various researches have been conducted on its reasons and consequences, indicating the abundance of studies in this field. Given the breadth of studies (55 documents), the current research aims to meta-synthesize these findings due to the large volume of scientific works and the lack of empirical coherence in the findings. This research seeks to identify and analyze the most important reasons and consequences (effects) of child marriage in the provinces of Iran.

Methods and Data

Given the nature of the research (systematic review), the current research method is qualitative meta-synthesize. The research covers the period of 2011 to 2023. The statistical population included 96 documents from NoorMags, Magiran and IranDoc and free search on Google. These documents were examined using a non-probability (purposive) sampling method through screening and selection, with 55 documents remaining for the final analysis. Excel and Maxqda software were used for coding and drawing a tree diagram to analyze the texts. The Kappa index was used to measure the validity and reliability of the concepts, with values ranging from 0 and 1. The closer the Kappa value is to one, the better the consensus between the evaluators. Finally, based on the number of different and similar concepts created, the Kappa value was determined. The validity of the research, using expert opinions and the Kappa test, was estimated to be above 0.60.

Findings

1) Economic factors: The economy plays a crucial role in shaping social and cultural behaviors. Many actions and decisions are guided by economic evaluations, leading to serious and practical actions. The economic environment, including the pressures of poverty on individuals and family members, living in deprived areas with limited facilities, and the fear of not securing a stable job to achieve independence and meet social needs, has resulted in the predominance of material-financial attitudes over the

cultural-social aspects of marriage. This has led to an increase in marriages under the age of 18 as a means to reduce economic pressures and form a family aimed at achieving economic independence (providing food, clothing, and housing).

2) Social factors: Based on the review of studies, child marriage from 2011 to 2023 is also influenced by social factors. The findings reveal that the increase in family violence (insecurity within the family environment), the decline in social capital, dysfunction and collapse of the family structure (leading to fragmented, crisis-ridden, and chaotic families), the emergence of high-risk lifestyles (addiction, unhealthy moral and social life, extramarital relations) and social pressures (poverty, social exclusion, peer pressure, and social labeling of single girls) have contributed to the normalization of child marriage in society.

3) Cultural factors: The results show that cultural poverty, low levels of knowledge, cultural pressures, and cultural norms and beliefs have played an important role in the tendency toward child marriage and its social acceptance in the provinces of the country. Societal pressures force individuals to marry early.

Conclusion and Discussion

Culture, with local education and traditions passed down from previous generations, keeps people trapped in cultural deprivation or poverty. Marriage, influenced by fatalistic beliefs and generational social norms, becomes a decision that individuals outside this cultural space cannot make independently. The devaluation of knowledge and the traditional society's low desire to continue the education of female children, coupled with the limited capacity to attract educated individuals, have led women to focus more on their traditional roles, such as housekeeping, childbearing, and achieving financial-economic independence through child marriage.

The economy, encompassing financial resources, income, money, financial-material capital, and basic needs (food, clothing, and housing), prioritizes individual actions over marriage. The unfavorable economic conditions and business environment, along with the pressures of poverty and economic needs, create mechanisms to escape these situations. Timely marriage and quick responses to suitors become strategies to reduce economic pressures and secure financial support. In the subconscious of children and parents, thoughts of reducing burdens and escaping poverty and financial crises lead to the materialization of marriage. An insecure job future and the flood of unemployed university graduates and young people, combined with class gaps and relative deprivation, accelerate and spread child marriage.

To avoid tense and violent atmospheres, children consider marriage and family formation as viable options. The decline in social capital (trust, cohesion, support, participation) and family affection, along with the collapse of the family structure, reduce the importance and quality of marriage. As a result, individuals and their families do not take the issue seriously. The reduction in the efficiency of the family's internal space, educational crises, marital incompatibility, violence between family members, and decreased social commitment to each other strengthen the grounds for child marriage.

From childhood, societal practices such as gender-specific expectations are taken seriously. When women do not feel safe within the family and society, they seek social approval and support through marriage. The stigma of being an "old girl" and the psychological pressure of not finding a husband in time lead to harassment and stress. Given the limited options for choosing a spouse, quick marriage becomes more preferable for families and young people. Additionally, low self-esteem, lack of psychological independence, lack of social-psychological skills, social isolation, and inability to make decisions, along with the interference of others and submission to relatives' decisions, lead women to choose child marriage.

Acknowledgment

This article was based on the research project supported by the University of Mohaghegh Ardabili, titled "Factors Affecting Early Marriage and Its Consequences: A Meta-Synthesis of Studies from 2010 to 2022" under contract number 29324/D/1402. We extend our sincere thanks for this support.

Citation:

Ashayeri, T., Jahanparvar, T., & Ashtari-Mehrjardi, A. (2024), Determinants and consequences of child marriage: A meta-synthesis of studies, *Journal of Population Association of Iran*, 19(37), 133-178.

<https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2008687.1306>

ارجاع:

عشایری، طاهّا، جهان‌پرور، طاهره، اشتری‌مهرجردی، اباذر (۱۴۰۳). تعیین‌کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زودهنگام: فراترکیب پژوهش‌ها، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۹(۳۷)، ۱۳۳-۱۷۸.

<https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2008687.1306>

تعیین‌کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زودهنگام: فرا ترکیب پژوهش‌ها

طاها عشایری^{۱*}، طاهره جهان‌پرور^۲، اباذر اشتری‌مهرجردی^۳

چکیده

ازدواج‌های زیر ۱۸ سال را کودک‌همسری یا ازدواج زودهنگام می‌گویند. هدف اصلی پژوهش حاضر، مطالعه عوامل مؤثر بر گرایش به ازدواج زودهنگام و پیامدهای چندگانه آن است. روش پژوهش از نوع استقرایی فراترکیب کیفی در بازه زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۲ است که به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی (تعمدی) از ۹۶ اسناد علمی (استخراج‌شده از پایگاه علمی نورمگز، مگ ایران و ایران‌داک)، بعد از غربالگری و گزینش، ۵۵ سند علمی به‌عنوان حجم نمونه انتخاب و وارد فاز تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان می‌دهد که عوامل فرهنگی (فقر فرهنگی؛ منزلت پایین دانش؛ فشار فرهنگی؛ هنجارها و باورها)؛ اجتماعی (خشونت خانوادگی؛ فروپاشی سرمایه اجتماعی؛ فروپاشی نهاد خانواده؛ سبک زندگی پرخطر؛ فشارهای اجتماعی)؛ اقتصادی (فشار زندگی فقیرانه؛ محرومیت نسبی؛ آینده شغلی ناامن؛ نگاه مادی به ازدواج)؛ روانی (ترس روانی؛ عزت‌نفس پایین؛ پرچسب منفی؛ فشارهای روانی) و عوامل زمینه‌ای-جمعیتی در ظهور و شیوع ازدواج زودهنگام نقش مؤثری داشته است. ازدواج‌های زودهنگام منجر به بحران کانون زناشویی؛ رفتارهای پرخطر زناشویی؛ فقر فرهنگی؛ افزایش بارتکفل و فشار اقتصادی؛ بحران هویتی؛ احساس ناامنی؛ خشونت‌طلبی؛ کاهش سلامت جسمانی و سبک زندگی ناایمن شده است.

واژگان کلیدی: ازدواج زودهنگام، تله محرومیتی، داغ ننگ تجرد، فرهنگ مردسالارانه، ارزش‌های مادیرایانه

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۸

*۱. استادیار گروه تاریخ و جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران، (نویسنده مسئول)؛
tashayeri@uma.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، دانشکده علوم اجتماعی، ارتباطات و رسانه، دانشگاه آزاد اسلامی (واحد تهران مرکزی)، تهران، ایران؛
jparvar@yahoo.com

۳. استادیار مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تهران، ایران؛
ashtari80@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.22034/jpai.2024.2008687.1306>

مقدمه و بیان مسئله

ازدواج عملی است که پیوند میان دو جنس مخالف را بر پایه روابط جنسی تشکیل می‌دهد (صفوی و مینایی، ۱۳۹۴: ۸۹). ازدواج زودهنگام مربوط به پیوند زناشویی افراد زیر ۱۸ سال است که کودک‌همسری^۱ خوانده می‌شود (کوکبی‌ذاکر، ۱۳۹۹) این نوع از ازدواج‌ها، قبل از بلوغ کافی جسمانی و رشد عاطفی اتفاق می‌افتد و طرفین عقد نکاح یا یکی از آنان، به علت فقدان رشد کافی، آمادگی جسمی و یا روحی را برای این امر مهم ندارند (مقدادی و جوادپور، ۱۳۹۶: ۳۹).

ازدواج و تشکیل خانواده از جمله رخدادهای اساسی حیات بشری و نیاز فوق‌العاده جامعه انسانی در طول تاریخ (کاظمی شیخ شبانی، ۱۴۰۱) و از دیرپاترین نهادهای اجتماعی بوده است (جوادی و علیزاده اقدم، ۱۴۰۰). با این وجود، ازدواج زودهنگام یا کودک‌همسری، یکی از چالش‌های خانواده است (سلحشور و کتابی حبیب‌پور، ۱۴۰۱). این امر، پدیده فرهنگی-اجتماعی است که در مناطق درحال توسعه و با توسعه کمتر، شیوع بیشتری دارد (جاویدان و طهماسبی فرد، ۱۴۰۱). در قوانین بین‌المللی، سن کودک‌همسری را مربوط به ازدواج‌های پایین‌تر از سن ۱۸ سالگی می‌دانند. در کشورهای درحال توسعه سالانه بیش از ۶۰ میلیون دختر، قبل از هجده سالگی زندگی زناشویی را شروع می‌کنند. سالانه ۱۴ میلیون دختران نابالغ در سنین بین ۱۵ تا ۱۹ ساله زایمان کرده و در این میان دختران زیر ۱۵ سال، پنج برابر بیش از دختران ۲۰ ساله دستخوش مرگ‌ومیر در طول بارداری یا زایمان می‌شوند (نظام‌الاسلامی، ۱۳۹۸).

ازدواج ضمن اینکه ضامن بقای نسل انسانی است؛ تمایل جامعه به کودک‌همسری و ازدواج زودهنگام، آینده سلامت انسانی و نهاد خانواده را دچار آسیب‌های اجتماعی می‌کند (نوجوانی، ۱۳۹۷؛ جنادله و رهنما، ۱۳۹۳: ۲۸۲؛ علی‌آبادی، ۱۳۹۲). در جوامع پدرسالار، سنتی و ساختار قومی شدید؛ میزان کودک‌همسری بالاست (Keirti et al, 2012:61). ازدواج زودهنگام، مسئله اجتماعی است که به کاهش پایداری نظام خانواده و افزایش خانواده ازهم‌گسیخته و فروپاشیده (ضرابی و مصطفوی، ۱۳۹۰: ۳۴)؛ خشونت علیه زنان (Roeland, 2007: 222)، ناپایداری تعامل

زناشویی، افزایش رفتارهای پرخطر اجتماعی (عسکری‌ندوشن و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹؛ فاضلی، ۱۳۹۱: ۳۹۱)، افت سطح تحصیلات و کاهش مشارکت فعال دختران در اجتماع (توسلی و سعیدی، ۱۳۹۰: ۱۳۳)، تضعیف صمیمیت میان اعضای خانواده منجر شده است. در جوامع سنتی و در حال توسعه؛ نظام پدرسالاری، باورهای سنتی- قومی (مقصودی، ۱۳۸۶: ۶)؛ فشارهای اجتماعی-اقتصادی (Rubio, 2014). عصبیت قومی، طایفه‌ای، ساختار پدرسالارانه فرهنگی ساختار باعث می‌شود که زنان طوری جامعه‌پذیری جنسی شوند که تقاضای عمومی و هنجارهای جمعی را ناخواسته پذیرفته (Meetoo & Mirza, 2007:61) و اعتراض به تصمیم جمع درباره ازدواج از زنان سلب می‌گردد (Keriti et al, 2011: 21)

امروزه مسئله ازدواج و سن ازدواج تبدیل به مسئله اجتماعی شده (سیف‌اللهی و رازقیان، ۱۳۸۷: ۲۷؛ بانکی‌پورفرد و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۷؛ صادقی فسایی و عرفان منش، ۱۳۹۲: ۸۰؛ احمدی و رضایی، ۱۳۹۴) و با نوسازی اجتماعی و جابجایی نقش‌های زنان و مردان (اوجاقلو و سرایی، ۱۳۹۳: ۲۶۶)، تغییراتی اساسی در ارزش‌های نظام خانواده مشاهده شده است (طالبی و ویسی، ۱۳۹۱: ۲۴۸). ازدواج زودهنگام، در برخی از استان‌های کشور، زودتر از موعود قانونی آن رخ داده و در این امر هنجارهای اجتماعی، اقتصادی، روانی و فرهنگی؛ نقش اساسی را ایفا می‌کنند. گرچه ازدواج امری بسیار حیاتی در زندگی بشری و بقای نهاد خانواده در کنار کاهش نابهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی است، اما کودک‌همسری، می‌تواند پیامدهای منفی مختلفی به دنبال داشته باشد. ازدواج زودهنگام در استان‌های کشور به دلیل بافت سنتی، هنجارها و شیوه‌های قومی و همچنین فشارهای اجتماعی- اقتصادی در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۲ افزایش یافته است (نتایج جدول ۱). درباره دلایل و پیامدهای آن، پژوهش‌های مختلفی صورت گرفته؛ به طوری که پوشش و قلمروی جغرافیایی آن نیز نشانگر تعدد و فراوانی پژوهش در این زمینه است. با توجه به گستردگی مطالعات (۵۵ سند)؛ پژوهش فعلی برای نخستین بار قصد دارد با فرامطالعه، به دلیل حجم بالای آثار علمی و عدم انسجام تجربی در یافته‌های این مطالعات؛ مهم‌ترین دلایل و پیامدهای (آثار) ازدواج زودهنگام در استان‌های کشور را شناسایی و تحلیل نماید.

مبانی نظری

فرهنگ، به شیوه و کلیاتی از باورهای فرهنگی اطلاق می‌شود که اساس رفتار انسانی محسوب می‌شود. نظریه فقر فرهنگی، به وسیله اسکار لوئیس^۱ (۱۳۵۴) مطرح شد. به زعم وی خرده‌فرهنگ‌های جامعه، بر اساس هنجارها و شیوه‌های قومی و زیستی خود، باورهای اجتماعی را ایجاد نموده و بر اثر تربیت نسلی، آن را جامعه‌پذیر می‌کنند. مهم‌ترین ویژگی این گروه، حاشیه‌ای شدن در اجتماع یا عدم مشارکت است که سرمایه اجتماعی ضعیفی دارند. ریشه‌های این افکار محلی، به پدرسالاری، نظم خشک و شکننده برمی‌گردد (سلحشور و حبیب‌پور گتابی، ۱۴۰۱: ۵۶) که رابرت چمبرز آن‌را تله محرومیتی نامیده است (ازکیا و غفاری، ۱۴۰۲: ۷۸). فرهنگ زیربنای هر کنش و رفتاری بوده و فقر فرهنگی، عامل بازدارنده توسعه است؛ یعنی تجربه فقر در مردم؛ نقش مهمی در تداوم چرخه فقر به صورت نسلی داشته و عادت‌واره اجتماعی به فضای زیست فقیرانه و فرهنگی شدن؛ به خاطر بازتولید در ذائقه نسلی، امکان تعالی، شکوفایی و شکستن حصارها و مرزهای اجتماعی را ندارد. چمبرز، با تأکید بر خوشه‌های نامساعد در یک جامعه فقیر، توصیف و شرح حال رفتارها پرداخته است. نشانگر توسعه انسانی پایین، فرهنگ ضعیف، کیفیت و بهزیستی نامناسب و در کل شرایط زندگی وخیم و بحرانی است و همین فضا، چرخه‌ای از هنجارهای مرتبط با محیط را به صورت نسلی تولید کرده و کنش، آرزوها و انگیزه‌های آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این نظریه در تضاد با توسعه فرهنگی است، یعنی جامعه دارای عدم عقلانیت، خردگرایی پایین؛ سرمایه فرهنگی ضعیف و همچنین دارای حس تقدیرگرایی بالا و اساساً سرنوشت‌باور هستند. دورکیم، خودکشی تقدیرگرایانه را به این نوع ازدواج نسبت می‌دهد که ناشی از عدم بلندپروازی، محیط بسته و انزوای جغرافیایی است. فقر فرهنگی در اندیشه انسان‌شناسی لوئیس (۱۳۵۴) ریشه دارد. وی روی پنج خانواده در مناطق مکزیکی در محور فقر فرهنگی کار کرده است. تداوم فقر به لحاظ فرهنگی؛ به فقیر بودن مشروعیت بخشیده و آن‌را امری دائمی نموده است. نسلی‌های بعدی نیز با همین تفکر و عقاید زندگی می‌کنند (Kurtz, 2014).

1 Oscar Lewis

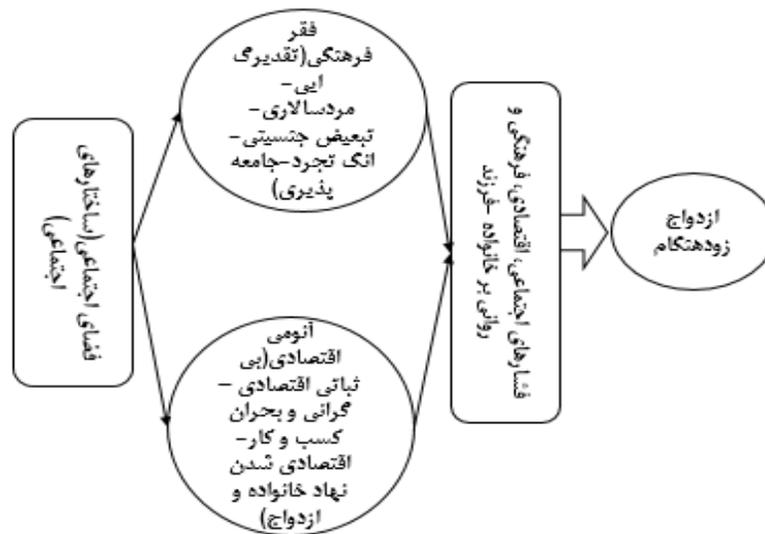
در ادبیات توسعه، ساختار جامعه قومی از نوع محلی‌گرایی، نظارت سنتی، جامعه کوچک، منزوی، فاقد افراد باسواد، متجانس و باحساس قوی، انسجام گروهی و رفتارهای سنتی است که با خلق سرمایه اجتماعی محلی و درون‌گروهی؛ رفتارهای فردی را محدود به هنجارهای جمعی می‌کند (ازکیا، ۱۳۹۱: ۱۰۱). لوئیس می‌کوشد تا فضای فرهنگی طبقات پایین، حاشیه‌نشین، فقرا، مناطق سنتی قومی را در قالب خرده‌فرهنگی توضیح دهد که با الگوها و تجارب زیسته خود؛ تعامل نموده و ازدواج در سنین کودکی نیز از همین الگوهای فرهنگی تأثیر می‌پذیرد. وی نزدیک به ۷۰ درصد برای چنین جامعه‌ای نامبرده است که دارای ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، روانی و فرهنگی بوده و ارتباطی نزدیک بین این مؤلفه‌ها وجود دارد. این گروه دارای شرایط روانی (محرومیت شدید، ابهام اجتماعی، احساس بی‌منزلی، احساس بیگانگی، درماندگی، وابستگی شدید به دیگران، اعتماد به نفس کم، هویت فردی ضعیف و سلطه نظام پدرسالاری، انزوای اجتماعی؛ تقدیرگرایی، اهمیت به نیازهای مادی-جسمانی، نگاه لحظه‌ای و کوتاه‌مدت)؛ شرایط اقتصادی (ناامنی شغلی، فقدان پس‌انداز ملی، مشکلات جسمانی، شغل روزمره، نگاه بدبینانه به ثروتمندان، بی‌اعتمادی اجتماعی) (سلیمی و داوری، ۱۳۸۰: ۴۵۰)؛ شرایط سیاسی (عدم مشارکت سیاسی، بی‌اهمیت به وقایع سیاسی، ترس از سیاستمداران)؛ و شرایط اجتماعی (بی‌اعتمادی، کاهش روابط اجتماعی، تعلق اجتماعی پایین، عدم روحیه همبستگی و انسجام، انسجام ضعیف، حاکمیت خشونت و پدرسالاری) هستند (لوئیس ۱۳۵۴).

نظریه انتخاب عقلانی تأکید دارد که رفتار انسانی هدف‌محور بوده و افراد، آن نوع استراتژی‌های رفتاری را بروز می‌دهند که آن‌ها را به سمت نیل به این هدف هدایت می‌کند (حبیب‌پورگتایی و غفاری، ۱۳۹۰: ۱۰). ازدواج، کنشی است که زوج‌ها، در چارچوب آن به تعهدات بلندمدت توافق می‌رسند. مفاهیم "عقد" و "توافق" و "بازار" از عناصر اصلی اقتصاد ازدواج هستند. آن‌ها در پی بهترین انتخاب هستند تا از بازدهی مناسبی برخوردار باشند (Krause, 2000: 292). اگرچه در قالب مبادله اجتماعی انجام می‌گیرد، اما کنشی اقتصادی است (Grossbard, 2019). شرط وقوع ازدواج، مطلوبیت ازدواج برای دو طرف است (ضرابی و مصطفوی، ۱۳۹۰: ۴۳). پس در تصمیم به ازدواج، مقوله اقتصادی (مزایای مالی-کسب و کار،

تأمین نیازهای اساسی) مهم تلقی می‌شود (Matouschek & Rasoul, 2008: 102). به گونه‌ای، انسان عقلانی در برابر انسان اقتصادی، محور بحث این نظریه است (Veljanovski, 2006: 50). در این خانواده، به دلیل فشارهای اقتصادی و محرومیت‌ها، تجربه زود هنگام ازدواج رخ می‌دهد، نرخ بالای بی‌سوادی، سطح تحصیلات پایین و مهارت اجتماعی ضعیف افراد، آن‌ها را به ازدواج زود هنگام سوق می‌دهد (Goud, 2000:271). باورهای مردسالاری و در مناطق سنتی و کمتر توسعه‌یافته؛ بیشتر رایج بوده و اقتدار مردان، به شدت حاکم است (مرتضوی و پاک‌نژاد، ۱۳۹۶: ۱۱۸). این تبعیض جنسیتی نشان می‌دهد که زنان و مردان در جامعه نسبت به همدیگر، از پایگاهی متفاوت و نابرابر برخوردار هستند (پورعباسی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۸۹). چون شرایط فرهنگی، در جامعه همراه با مردسالاری نهادینه شده؛ تبدیل به یک از ذائقه و عادت‌واره‌های اجتماعی می‌شود، یعنی جامعه‌پذیری با شرایط فوق، به نسلی شدن آن می‌انجامد.

در طبقات پایین جامعه، فشارهای اقتصادی، حق مالکیت جنسی، انتقال بین نسلی و کنترل اجتماعی مردانه، نقش تعیین‌کننده‌ای در ازدواج زود هنگام دارد (سالاری و همکاران، ۱۳۹۲: ۹۹). معمولاً در این گونه جوامع، ناهمسازی همسری رایج بوده و به مسئله تشابه فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و طبقه‌ای و اقتصادی چندان اهمیت داده نمی‌شود (ساروخانی، ۱۳۸۹). جامعه مردسالاری، دارای منزلت اجتماعی سلسه‌مراتبی و عمودی بوده و رده‌های بالای این طیف، دارای منزلت بیشتر و حق بیشتری هستند (فاتحی‌دهاقانی و نظری، ۱۳۸۹). نظریه فمینیستی از این واقعیت اجتماعی به‌عنوان ستمگری جنسی یاد می‌کند. نوعی از نابرابری که در آن مردانگی ارزش تلقی می‌شود. این پدرسالاری نوعی ساختار است که ناشی از تفاوت‌ها، نابرابری‌ها و تمایزهای اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بین زنان و مردان است. این اقتدار در نظام خانواده، با وارث اعضای مذکر خانواده ادامه یافته و خانواده پدرسالار بر تمامی اعضای خانواده سلطه تام دارد (احمدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۵۱). بر این اساس در چنین فضای مردسالاری، باورهای مردانه نسبت به امورات زنان اعم از ازدواج و مشاغل، سلطه بیشتری دارد. از طرفی شرایط فقر فرهنگی و محرومیت‌های اجتماعی موجب فشارهای زیادی بر رفتارهای زنان می‌شود. در این فضای فرهنگی، فشارهای اجتماعی، اقتصادی، باعث می‌شود که زنان برای کاهش فشارهای

اجتماعی- اقتصادی دست به ازدواج زودهنگام بزنند. به‌علاوه از آنجایی که زنان، معمولاً دارای مرتبه اجتماعی پایین‌تری نسبت به مردان هستند، این فضا و باورهای نهادینه‌شده، گاهی استقلال تصمیم‌گیری زنان را در جامعه مردسالار کم کرده و نگاه به آن‌ها را بیشتر به مقوله اقتصادی پیوند می‌زند و در نهایت ازدواج زودهنگام رواج یافته و با خود آسیب‌های اجتماعی- فرهنگی به بار می‌آورد. شکل ۱، الگوی نظری پژوهش حاضر را به تصویر می‌کشد.

شکل ۱- الگوی نظری برگرفته از فقر فرهنگی

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های صورت گرفته درباره ازدواج زودهنگام (کودک‌همسری) در بازه زمانی ۱۳۸۹-۱۴۰۲ در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: پیشینه پژوهش (جهت فراترکیب)

نویسندگان و سال	روش تحقیق	حجم نمونه	سنین مورد مطالعه	قومیت	محل مطالعه	گروه مورد بررسی	روش نمونه‌گیری	سند پژوهش
ساداتی (۱۴۰۲)	کمی	۱۰۲	۱۶-۱۳ ساله	مازنی	شهرستان بابل	دانش‌آموزان	تصادفی	مقاله پژوهشی
اقتصاد و صادقی (۱۴۰۱)	کیفی	-	زیر ۱۸ سال	فارس	خراسان رضوی	دانش‌آموزان دختر	هدفمند	مقاله کنفرانسی
بذرافشان افراکتی و همکاران (۱۴۰۱)	کیفی	۱۵	زیر ۱۸ سال	مازنی	مازندران	دختران	هدفمند	مقاله کنفرانسی
پورعباسی و همکاران (۱۴۰۱)	کمی	۷۰۰	ازدواج بالای ۱۸ سال، ازدواج زیر ۱۸ سال	عرب	شهرستان اهواز	زنان	طبقه‌ای تصادفی	مقاله پژوهشی
تیموری ارشد و همکاران (۱۴۰۱)	کمی / کیفی	۴۲۸	۱۰ تا ۱۴ سال	آذری	ایران	دختران	هدفمند	مقاله پژوهشی
جاویدان و طهماسبی (۱۴۰۱)	کیفی	۳۰	۳۵-۱۵ ساله	آذری	شهر تبریز	کودک‌همسر	تصادفی	مقاله کنفرانسی
حبیب پور گنابی و سلحشور (۱۴۰۱)	کیفی	۲۸	۳۵-۱۱ ساله	بلوچ	شهر چابهار	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی
صیادیان برخوردار و عنبری (۱۴۰۱)	کیفی	۳۰	زیر ۱۸ سال	لر	روستاهای الشتر	دختران	هدفمند	مقاله پژوهشی
کاظمی شیخ شیبانی (۱۴۰۱)	کمی	۴۰	زیر ۱۸ سال	لر	شهرکرد	زنان	تصادفی ساده	مقاله کنفرانسی
کمالی و همکاران (۱۴۰۱)	کمی	۳۸۴	۳۵-۱۸ سال	فارس	شهرستان‌های بجنستان و گناباد و تربت	کودکان	هدفمند	مقاله پژوهشی
نیکرو و شیرین‌کام (۱۴۰۱)	کیفی	۲۵	زیر ۱۵ سال	مازنی	شهرستان اوز مازندران	زنان	هدفمند	مقاله کنفرانسی
هاشمی نسب و همکاران (۱۴۰۱)	کیفی	۱۴	۲۰ الی ۴۷ سال	فارس	کرمان	زنان مطلقه	هدفمند	مقاله پژوهشی
احمدی (۱۴۰۰)	کم و کیفی	۳۱۱	زیر ۱۸ سال	فارس	ایران	خبرگان+دختران	تصادفی	مقاله پژوهشی

تعیین‌کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زودهنگام: فراترکیب پژوهش‌ها ۱۴۵

سند پژوهش	روش نمونه‌گیری	گروه موردبررسی	محل مطالعه	قومیت	سنین مورد مطالعه	حجم نمونه	روش تحقیق	نویسندگان و سال
مقاله کنفرانسی	هدفمند	دختران	استان سیستان و بلوچستان	بلوچ	۱۳-۱۷ ساله	۲۰	کیفی	اله یاری و غلامرضایی (۱۴۰۰)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	زنان مطلقه	داده آماری	فارس	زیر ۱۸ سال	۳۰	کیفی	بهرامی خندان و همکاران (۱۴۰۰)
مقاله کنفرانسی	هدفمند	کودک‌همسر	استان‌ها	فارس	۱۱-۳۵ ساله	۴۰	کیفی	جوادی و علیزاده اقدم (۱۴۰۰)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	دختران و پسران	شهر زنجان	آذری	زیر ۱۸ سال	۱۵	کیفی	خسروی (۱۴۰۰)
مقاله کنفرانسی	هدفمند	دانش‌آموزان دختر	استان یزد	فارس	زیر ۱۸ ساله	۱۱	کیفی	زارعی محمودآبادی و زارعی (۱۴۰۰)
مقاله علمی پژوهشی	هدفمند	زنان	قم	فارس	زیر ۱۸ سال	۳۸	کیفی	عمرانی نژاد و همکاران (۱۴۰۰)
پایان‌نامه ارشد	تصادفی	زنان	روستای روشناوند و گیسور و شهرستان گناباد	فارس	زیر ۱۸ سال	۴۰۰	کمی	مهدوی فرد (۱۴۰۰)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	زنان	داده آماری	فارس	زیر ۱۸ سال	۳۶	کیفی	نظام‌الاسلامی (۱۴۰۰)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	دانش‌آموزان دختر	منطقه مهربان	آذری	زیر ۱۵ سال	۴۳	کیفی	ایمانی (۱۳۹۹)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	زنان	داده آماری	آذری	زیر ۱۸ سال	۱۸	کیفی	بهار و میرحسینی (۱۳۹۹)
مقاله پژوهشی	هدفمند	دختران	شهرستان اردکان	فارس	۱۳-۱۶ ساله	۳۰	کیفی	جوادیان و همکاران (۱۳۹۹)
پایان‌نامه ارشد	هدفمند	دختران و پسران	شهرستان جغتای	فارس	زیر ۱۵ سال	۳۴۹	کمی	زمندی (۱۳۹۹)
مقاله پژوهشی	هدفمند	دختران	شهر چابهار	بلوچ	زیر ۱۸ سال	۲۸	کیفی	سلحشور (۱۳۹۹)

۱۴۶ نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، سال نوزدهم، شماره سی و هفتم، بهار و تابستان ۱۴۰۳

نویسندگان و سال	روش تحقیق	حجم نمونه	سنین مورد مطالعه	قومیت	محل مطالعه	گروه مورد بررسی	روش نمونه گیری	سند پژوهش
سلحشور (۱۳۹۹)	کمی	۲۸۰	زیر ۱۸ سال	فارس	شهرستان تالش	زنان	هدفمند	پایان نامه ارشد
علی پور آبدار و همکاران (۱۳۹۹)	کیفی	۲۴	۱۵-۳۵ ساله	آذری	شهر تبریز	زنان	هدفمند	پایان نامه ارشد
کرشاهی (۱۳۹۹)	کمی	۳۸۱	۱۸-۴۵ سال	فارس	شهرستان کهنج	متأهلین	خوشه‌ای	پایان نامه ارشد
کمالی و همکاران (۱۳۹۹)	کیفی و کمی	۴۱	زیر ۱۸ سال	فارس	شهرستان‌های گناد و بیجستان	کودکان	هدفمند	مقاله پژوهشی
کوکبی زاکر (۱۳۹۹)	کیفی	۱۶	زیر ۱۵ سال	آذری	شهرستان درود همدان	دختران	هدفمند	پایان نامه ارشد
محمدی (۱۳۹۹)	کیفی	۱۸	زیر ۱۸ سال	بلوچ	ایران	دختران	هدفمند	پایان نامه ارشد
فرهمنده و همکاران (۱۳۹۹)	کیفی	۲۰	۱۵-۲۵ ساله	فارس	ایران	کودکان	هدفمند	مقاله پژوهشی
حسینی فر و اکبری (۱۳۹۸)	کمی	۵۰	زیر ۱۸ سال	آذری	شهر اسفرورین قزوین	دختران	در دسترس	مقاله پژوهشی
حیدری و همکاران (۱۳۹۸)	کیفی	۲۰	زیر ۲۰ سال	فارس	ایران	زنان و مردان	هدفمند	مقاله پژوهشی
رحیمی نامدار (۱۳۹۸)	کیفی	۴۰۰	زیر ۱۸ سال	آذری	شهر تبریز	دانش آموزان	هدفمند	پایان نامه ارشد
روحانی و همکاران (۱۳۹۸)	کیفی	۲۰	زیر ۱۶ سال	فارس	شهر یزد	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی
قیومی (۱۳۹۸)	کیفی	۳۳	زیر ۱۸ سال	فارس	شهر گراش فارس	زنان	هدفمند	پایان نامه ارشد
مهبینی و همکاران (۱۳۹۸)	کیفی و کمی	۵۰	زیر ۱۹ سال	آذری	استان آذربایجان شرقی	مردان و زنان	کل شمار	مقاله کنفرانسی
نظام اسلامی (۱۳۹۸)	کیفی	۱۲	زیر ۱۸ سال	فارس	ایران	زنان	هدفمند	پایان نامه ارشد

تعیین‌کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زودهنگام: فراترکیب پژوهش‌ها ۱۴۷

نویسندگان و سال	روش تحقیق	حجم نمونه	سنین مورد مطالعه	قومیت	محل مطالعه	گروه مورد بررسی	روش نمونه‌گیری	سند پژوهش
همتی (۱۳۹۸)	کیفی	۳۴	۱۶-۳۰ ساله	بلوچ و فارس	استان سیستان و بلوچستان و تهران	زنان	هدفمند	پایان‌نامه ارشد
پور ابراهیم (۱۳۹۷)	کیفی	۲۲	زیر ۱۸ سال	لر	قوم شاهینوند لرستان	مادران	هدفمند	پایان‌نامه ارشد
کلهر و خزایی (۱۳۹۷)	کیفی	۲۱	زیر ۱۸ سال	فارس	ایران	دختران	هدفمند	طرح پژوهشی
قدسی و همکاران (۱۳۹۷)	کیفی	۱۶	۱۵-۱۹ ساله	فارس	ایران	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی
نوجوانی (۱۳۹۷)	کیفی	۳۰	زیر ۱۸ سال	آذری	شهر بناب	دانش‌آموزان	هدفمند	پایان‌نامه ارشد
سعیدی (۱۳۹۶)	کیفی	۵۸	زیر ۱۸ سال	افغان	فراملی ایران و آلمان	مهاجران	هدفمند	مقاله پژوهشی
مقدادی و جوادپور (۱۳۹۶)	کیفی		زیر ۱۸ سال	فارس	ایران	داده	هدفمند	مقاله پژوهشی
ایمان زاده و علیپور (۱۳۹۵)	کیفی	۱۸	زیر ۱۸ سال	آذری	شهرستان مرند	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی
ابراهیمی و فخرایی (۱۳۹۴)	کمی	۲۹۲	زیر ۲۹	کرد	شهرستان نقده	زنان و مردان	تصادفی	مقاله پژوهشی
احمدی و رضایی (۱۳۹۴)	کیفی	۳۰	۱۵-۲۰ ساله	فارس	ایران	زنان و مردان	هدفمند	مقاله پژوهشی
افتخار زاده (۱۳۹۴)	کیفی	۱۵	زیر ۱۲ سال	فارس	تهران	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی
اکبری و پورقنبر (۱۳۹۴)	کیفی	۲۷	زیر ۱۸ سال	فارس	تهران	دختران	هدفمند	مقاله پژوهشی
صفوی و مینایی (۱۳۹۴)	کیفی	۳۵	زیر ۱۸ سال	فارس	شهرستان آران و بیدگل	دختران نوجوان	هدفمند	مقاله پژوهشی
لطفی (۱۳۸۹)	کیفی		زیر ۱۸ سال	فارس	ایران	زنان	هدفمند	مقاله پژوهشی

روش و داده‌های پژوهش

روش تحقیق با توجه به ماهیت پژوهش (مرور سیستماتیک)، از نوع فراترکیب کیفی است. پژوهش حاضر، بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۲ را پوشش می‌دهد. جامعه آماری تحقیق شامل ۹۶ سند از سایت نورمگز، ایران داک، مگ‌ایران و سرچ آزاد در گوگل بوده است که به روش عمدی - غیراحتمالی از طریق غربالگری و گزینش مورد بررسی قرار گرفته و در نهایت ۵۵ سند در تحلیل نهایی باقی ماندند. برای تجزیه و تحلیل متون از Excel (فراوانی و درصد فراوانی) و نرم‌افزار Maxqda جهت کدگذاری و ترسیم نمودار درختی استفاده شده است.

برای سنجش، روایی و پایایی مفاهیم از شاخص کاپا استفاده می‌شود و مقدار کاپا بین ۰ الی ۱ نوسان داشته و هرچه مقدار آن به یک نزدیک باشد، نشان از اجماع مناسب بین ارزیابان است. در نهایت با توجه به تعداد مفاهیم خلق شده متفاوت و مشابه؛ مقدار کاپا، تعیین شده و روایی پژوهش با استفاده از نظر خبرگان و آزمون کاپا؛ بالای ۰/۶۰ برآورد شده است. در جدول زیر؛ پژوهشگران ۳۴ مفهوم و خبره دیگر ۳۰ مفهوم ایجاد کرده‌اند که از این تعداد ۳۰ مفهوم مشترک هستند. بر این اساس مقدار کاپا برابر با ۰/۶۶ محاسبه شده که در سطح توافق بالا قرار گرفته است.

جدول ۲- پایایی روش فراترکیب

	نظر محققان			مجموع
	پاسخ	بله	خیر	
نظر خبرگان	بله	= A ۳۲	=B ۲	۳۰
	خیر	=C ۴	=D ۰	۴
	مجموع	۳۴	۲	۳۴

یافته‌ها

الف. یافته‌های توصیفی

در مروری که بر مطالعات انجام گرفته صورت گرفت، مشخص شده که در مطالعات تحت بررسی، به لحاظ روش نمونه‌گیری؛ ۸۱ درصد به صورت هدفمند؛ ۱۰ درصد تصادفی ساده؛ ۲

درصد خوشه‌ای، ۳ درصد در دسترس، ۱ درصد تمام شمار و ۳ درصد به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای انجام گرفته است. به لحاظ هویت قومی مورد مطالعه، ۵۶ درصد فارس؛ ۲۱ درصد آذری‌ها؛ ۸ درصد لر؛ ۹ درصد بلوچ و ۶ درصد از قوم مازنی هستند. از منظر سطح توسعه مناطق؛ ۵۴ درصد از مطالعات درباره کودکان همسری، مربوط به مناطق توسعه‌نیافته؛ ۲۵ درصد مربوط به مناطق توسعه‌یافته و ۲۱ درصد به مناطق در حال توسعه تعلق داشته است. همچنین، ۶۸ درصد از پژوهش‌ها به پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد و مقاله‌های پژوهشی؛ ۳۱ درصد به مقاله‌های همایشی و ۱ درصد به طرح‌های پژوهشی اختصاص دارد.

ب. یافته‌های تحلیلی

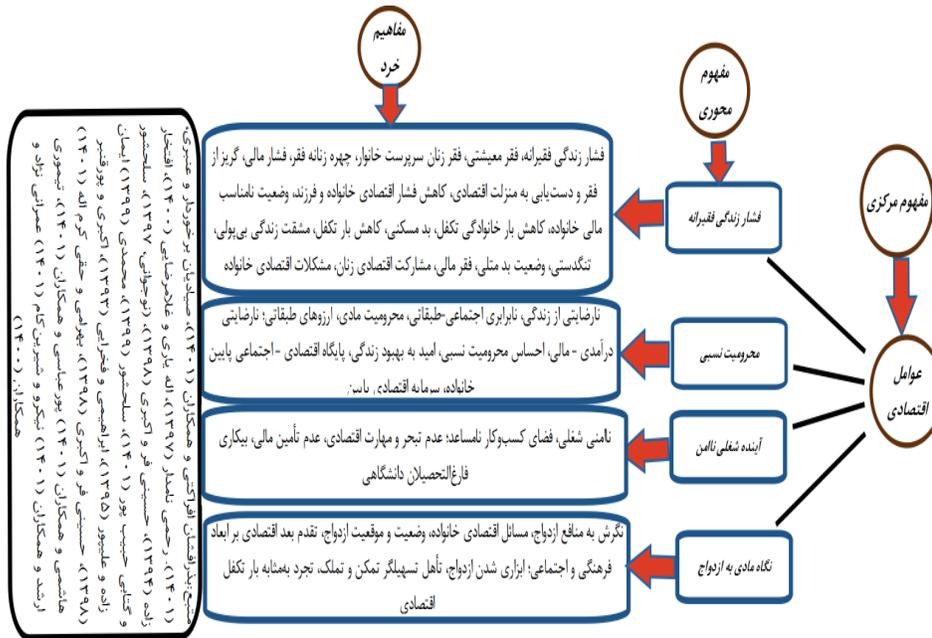
در این بخش، نتایج حاصل از فراترکیب پژوهش، در سه بعد مفهوم مرکزی، مفهوم محوری و مفاهیم خرد، در دو بخش ۱. عوامل مؤثر بر ازدواج زود هنگام و ۲. پیامدهای ازدواج زود هنگام ارائه شده است.

۱. دلایل ازدواج زود هنگام

مهم‌ترین عواملی که در گرایش به ازدواج زود هنگام، تأثیر دارد که در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، روانی، جمعیتی ارائه شده است.

۱-۱. عوامل اقتصادی

اقتصاد نقشی تعیین‌کننده در رفتارهای اجتماعی و فرهنگی دارد. بسیاری از کنش‌ها و تصمیم‌ها از مسیر ارزیابی‌های اقتصادی عبور می‌کند و باعث اقدام جدی و عملی به آن می‌شود. فضای اقتصادی از جمله فشارهای زندگی فقیرانه بر فرد و اعضای خانواده، زیستن در مناطق محروم و کم امکانات؛ ترس از نیافتن شغل مطمئن جهت استقلال و تأمین نیازهای اجتماعی و در نتیجه غلبه نگرش و افکار مادی- مالی بر ابعاد فرهنگی- اجتماعی ازدواج، باعث شده است که ازدواج در سنین زیر ۱۸ سال جهت کاهش فشارهای اقتصادی و تشکیل خانواده باهدف استقلال اقتصادی (تأمین خوراک، پوشاک و مسکن) روند رو به رشدی داشته باشد.

شکل ۲- عوامل اقتصادی مؤثر بر ازدواج زودهنگام

۲-۱. عوامل اجتماعی

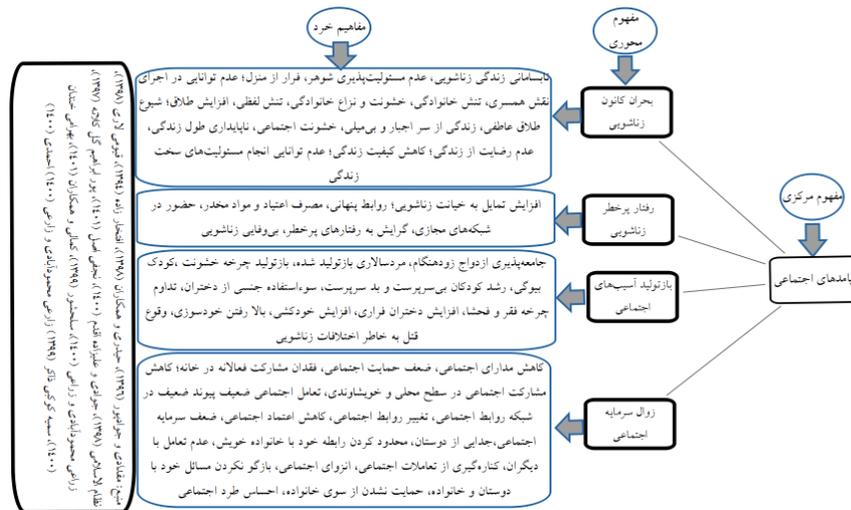
بر پایه مرور مطالعات انجام‌شده، ازدواج زودهنگام در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۲، از عوامل اجتماعی نیز تأثیر پذیرفته است. مطابق نتایج به‌دست‌آمده، افزایش خشونت خانوادگی (ناامنی فضای خانواده)، کاهش سرمایه اجتماعی، کژکارکردی و فروپاشی ساختار خانواده (ظهور خانواده ازهم‌گسیخته، بحرانی و آشفته)، ظهور سبک زندگی پرخطر (اعتیاد، زندگی ناسالم اخلاقی و اجتماعی، رفتارهای فرازناشویی) و فشارهای اجتماعی (فقر، محرومیت اجتماعی، فشار دوستان و برجسب اجتماعی به دختران مجرد)، زمینه را برای عادی شدن کودک‌همسری در جامعه فراهم نموده است.

۲. پیامدهای ازدواج زودهنگام

در این بخش، مهم‌ترین پیامد و آثاری که ازدواج زودهنگام، بر زندگی زوجین می‌گذارد، در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، روانی، اقتصادی و جسمانی-فیزیولوژیکی مفهوم‌سازی شده‌اند.

۲-۱. پیامدهای اجتماعی

کودک‌همسری یا ازدواج زودهنگام، از بعد اجتماعی باعث کاهش سرمایه اجتماعی (حمایت نکردن، رواج بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی و مشارکت نکردن در جامعه و قطع تعامل و روابط با خویشاوند و دوستان)، به هم خوردن کانون گرم خانواده زوجین، تمایل زوجین به سوی رفتارهای پرخطر به دلیل مشکلات خانوادگی و نداشتن سوءتفاهم و در نهایت بازتولید چرخه‌های بحران (تله فقر، محرومیت و تمایل به بی‌وفایی زناشویی، رباط جنسی) می‌شود.

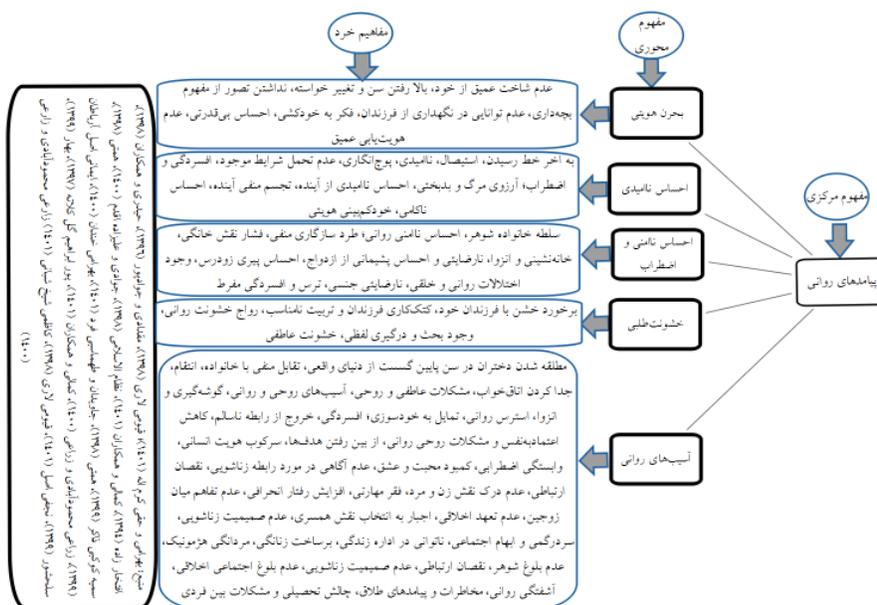

شکل ۷- پیامدهای اجتماعی ازدواج زودهنگام

۲-۲. پیامدهای روانی

مطابق نتایج، پیامدهای روانی این مسئله، احساس بی‌هویتی و بحران شخصیت در زوجین است، فرد به دلیل عدم بلوغ روانی و اجتماعی، نداشتن مهارت‌های اجتماعی، به‌مرور دچار ناامیدی

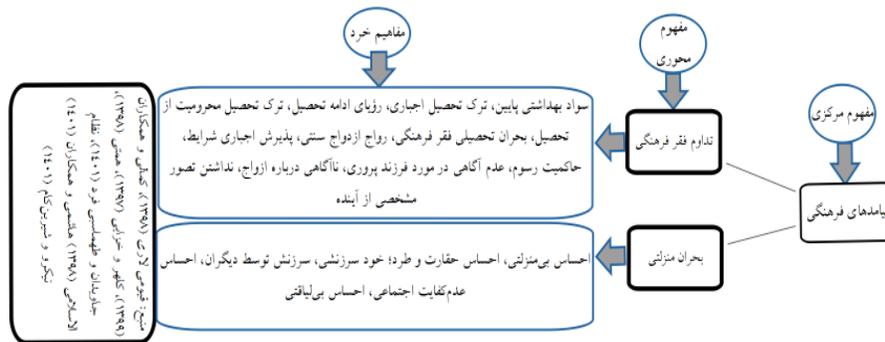
شده و در اضطراب و ناامنی ناشی از آن، پسر می‌برد، از جمله وجود تنش‌های بین زوجین، باعث می‌شود که سبک تربیتی فرزندان نیز خشن‌تر، استبدادی و گاهی آشفته شده و این چرخه به‌مرور در ساختار روانی و شخصیتی جامعه نهادینه می‌شود.

شکل ۸- پیامدهای روانی ازدواج زودهنگام

۲-۳. پیامدهای فرهنگی

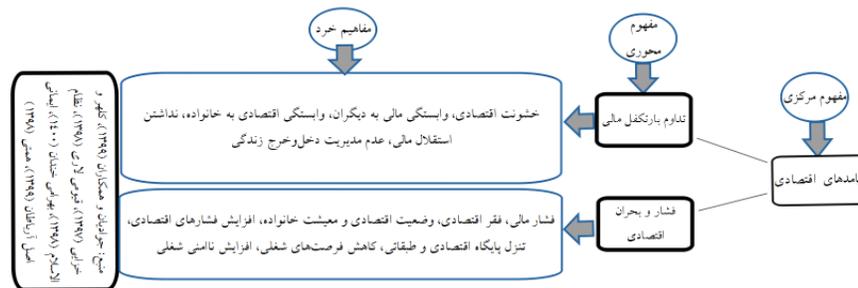
شکل زیر نشان می‌دهد که از مهم‌ترین آثار فرهنگی ازدواج زودهنگام، گرفتار شدن در چرخه فقر فرهنگی (سواد اجتماعی پایین، بی‌توجهی به تحصیل، آگاهی اجتماعی-فرهنگی پایین)، احساس بی‌منزلی (حقارت، عدم کفایت اجتماعی و بی‌لیاقتی فرد) به دلیل عدم خودباوری است.

شکل ۹- پیامدهای فرهنگی ازدواج زودهنگام

۲-۴. پیامدهای اقتصادی

افرادی که اقدام به ازدواج زودهنگام می‌کنند، برخلاف باورهای عمومی، به دلیل وابستگی مالی و نداشتن کسب‌وکار مساعد؛ بار تکفل آنها زیاد شده و به خانواده و والدین خود بیشتر وابسته می‌شوند.

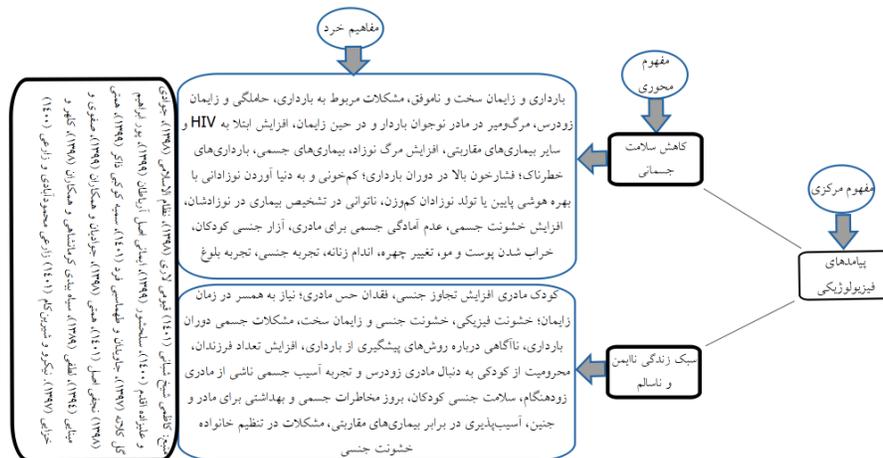

شکل ۱۰- پیامدهای اقتصادی ازدواج زودهنگام

۲-۵. پیامدهای جسمانی

اقدام به ازدواج زودهنگام، در کنار آثار فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و روانی، مهم‌ترین اثر خود را در سلامت اجتماعی فیزیکی و جسمانی فرد نشان می‌دهد، به طوری که به دلیل بارداری زودهنگام، فشارهای روانی، عدم آگاهی نسبت به سبک بهداشتی، باعث افزایش بیماری‌های

جسمانی و روانی شده است. آثار جسمانی و فیزیولوژیکی این مسئله، روحیه و رضایت از زندگی زناشویی را تحت تأثیر قرار داده و منجر به کاهش کیفیت زندگی آن‌ها می‌شود.

شکل ۱۱- پیامدهای جسمانی-فیزیولوژیکی ازدواج زودهنگام

بحث و نتیجه‌گیری

پرسش مهم پژوهش این بود که چرا در استان‌های کشور در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۴۰۲، ازدواج زودهنگام افزایش یافته و این مسئله جمعیتی، چه پیامدهای بر خانواده، فرد و فضای کلی جامعه داشته است. مطالعه و بررسی اسناد پژوهشی به روش فراترکیب نشان می‌دهد که دلایل و پیامدهای آن چندگانه و چندبعدی است. به طوری که خانواده باهدف تشکیل خانواده و استقلال اجتماعی، فرهنگی و مالی فرزندان خود، به ازدواج زودهنگام، رضایت اجتماعی می‌دهند، در بلندمدت، زندگی زناشویی آن‌ها دچار بحران و تنش، کاهش رضایت زناشویی، رفتارهای پرخطر و افزایش طلاق و خشونت‌های خانوادگی می‌شود. بر این اساس نتایج نشان می‌دهد که:

۱. عوامل فرهنگی در افزایش ازدواج‌های زودهنگام مؤثر بوده است: فرهنگ به جهان ذهنی، ارزش‌ها، معانی، خلیقات و معیارهایی اطلاق می‌شود که ارتباط فرد با محیط پیرامون و سازوکارهای تنظیم رفتارهای آن‌ها را شکل می‌دهد، در امر ازدواج نیز شکل‌دهنده و اثرگذارترین عنصر تلقی می‌شود. به طوری که مطابق یافته‌های پژوهش آگاهی کم از مسئله ازدواج، نبود آموزش‌های فرهنگی نسبت

به جریان و فرایند ازدواج و پیامدهای آن باعث شده است که نسبت به کودک‌همسری و ازدواج سریع در سنین کودکی واکنشی منفی نشان ندهند و این امر حالتی ایجابی در اجتماع داشته باشد. فرهنگ با آموزش‌های محلی و بازتولید شده از نسل‌های سابق در جهان مدرنیته؛ افراد را در تله محرومیت فرهنگی یا فقر فرهنگی نگه می‌دارد، به طوری که ازدواج و تن دادن به آن همراه با باورهای تقدیرگرایانه و هنجارهای نسلی-اجتماعی بوده و فرد خارج از این فضا امکان تصمیم‌گیری را ندارد. از بین رفتن ارزش علم دانش و رغبت کم جامعه سنتی به ادامه تحصیل فرزندان دختر و از طرفی پایین بودن ظرفیت جذب برای تحصیل‌کردگان؛ باعث شده که زنان به نقش‌های زنانگی خود از جمله خانه‌داری، فرزندآوری و استقلال مالی- اقتصادی با ازدواج زودهنگام بیشتر تمایل یابند. در کنار موارد فوق، فشارهای فرهنگی جامعه نیز به آن سرعت عمل می‌بخشد. سنت‌های خویشاوندی، نظارت‌های سلسله‌مراتبی و ساختارهای قومی با خود شیوه‌های قومی- فرهنگی درباره ازدواج زودهنگام را تسریع بخشیده و مانع از مقاومت کنش‌های فردی و تمرد از هنجارهای اجتماعی را شده است.

۲. عوامل اقتصادی در افزایش ازدواج‌های زودهنگام مؤثر بوده است: اقتصاد شامل منابع مالی، درآمد، پول، سرمایه مالی- مادی و مسائل مرتبط با نیازهای پایه و اساسی (خوراک، پوشاک و مسکن) بوده و باعث ارجحیت کنش‌های فردی نسبت به ازدواج می‌شود، به طوری که اولویت و چشم‌اندازهای آتی دختران در سایه کنش اقتصادی تنظیم می‌گردد. هرچه شرایط اقتصادی جامعه نامناسب و فضای کسب‌وکار نامساعد باشد، فشار زندگی ناشی از فقر و نیازهای اقتصادی؛ سازوکارهای مختلفی را برای گریز از وضعیت و کاستن فشارهای موجود قرار می‌دهد، ازدواج به‌موقع و پاسخ سریع به خواستگار یکی از این سازوکارهای کاهش فشارهای اقتصادی و داشتن تکیه‌گاه مالی است، به طوری که در ناخودآگاه فرزندان و والدین؛ افکار مرتبط با کاهش بار تکفل و برون‌رفت از فقر و بحران مالی به مادی شدن مسئله ازدواج منجر می‌شود، آینده‌ای شغلی ناامن و سیل بیکاران دانشگاهی و جوانان (دختران) و از طرفی وجود شکاف طبقاتی و محرومیت نسبی بستری تسریع و شیوع ازدواج زودهنگام را فراهم می‌سازد.

۳. عوامل اجتماعی در افزایش ازدواج‌های زودهنگام مؤثر بوده است. ازدواج سریع و زودهنگام تابعی از وضعیت اجتماعی خانواده و افراد نیز است، به طوری که هرچه فضای خانوادگی ناخوشایند، آشفته، دارای فضای خشونت‌آمیز باشد، فرزندان از پایگاه اجتماعی و حمایت عاطفی قوی برخوردار نبوده و در نتیجه اعضای خانواده نسبت به آینده فرزندان خود تصمیم عقلایی نمی‌گیرند، فرزندان نیز جهت دوری از فضای تنش‌آمیز و خشن، یکی از گزینه‌های خود را ازدواج و تشکیل خانواده قلمداد می‌کنند. از بین حلقه‌های مهم سرمایه اجتماعی (اعتماد، انسجام، حمایت، مشارکت) و عاطفه خانوادگی و قرار گرفتن خانواده در مسیر فروپاشی؛ اهمیت و کیفیت ازدواج (ازدواج مناسب و طبق معیارهای زوجین) کاسته می‌شود و فرد و خانواده آن، نسبت به مسئله جدیت زیادی نشان نمی‌دهند. در نتیجه کاهش کارایی فضای داخلی خانواده، بحران تربیتی؛ ناسازگاری زناشویی؛ خشونت میان اعضای خانواده و کاهش تعهد اجتماعی نسبت همدیگر؛ زمینه‌های ازدواج زودهنگام و کودک‌همسری را تقویت می‌کند.

۴. عوامل روانی در افزایش ازدواج‌های زودهنگام مؤثر بوده است: ساختار روانی و فضای ذهنی بسترهای افزایش ازدواج زودهنگام را فراهم می‌کند. ترس روانی از آینده رفتاری فرزندان از جمله بی‌آبرویی و مسائل ناموسی باعث می‌شد که اعضای خانواده آینده فرزندان خود را با ازدواج زودهنگام رضایت دهند. در جوامع سنتی؛ ازدواج و تشکیل خانواده مهم‌ترین معیار هویت‌یابی، کسب منزلت اجتماعی و نوعی تأیید اجتماعی است، از سنین کودکی نافبری، نشان کردن دختر و پسر را جدی پیش می‌گیرند، وقتی زنان در خانواده و جامعه احساس امنیت نکنند، برای تأیید اجتماعی و داشتن پشتوانه و تکیه‌گاه، به ازدواج اقدام می‌کند، با توجه به اینکه مجرد (اصطلاح پیردختر) نوعی داغ ننگ است، بالا رفتن سن و پیدا نکردن شوهر به موقع در این محیط، باعث آزار و فشارهای روانی بر دختران و مجردها می‌شود، همچنین طبق انتخاب عقلانی، گزینه‌های کم‌انتخاب همسر از محیط، ازدواج سریع برای خانواده و جوانان ارجحیت بیشتری پیدا می‌کند. در کنار موارد و عوامل فوق، عزت‌نفس پایین و نداشتن استقلال روانی نقش مهمی را بازی می‌کند، نداشتن مهارت‌های اجتماعی-روانی، انزوای اجتماعی و ناتوانی در تصمیم‌گیری؛ دخالت دیگران و

تسلیم شدن در برابر تصمیم‌های خویشاوندان؛ تن دادن به تقدیر و سرنوشت و پایین بودن مرتبه اجتماعی زنان، باعث می‌شود، آن‌ها ازدواج زودهنگام را انتخاب می‌شوند.

۵. عوامل زمینه‌ای در افزایش ازدواج‌های زودهنگام مؤثر بوده است: ازدواج زودهنگام در محیط‌های سنتی (روستایی، جامعه عشایری و کشاورزی و حاشیه‌نشین) به دلیل کارکرد اجتماعی خانواده و فرزندآوری در محیط کاری و زندگی، باعث ترغیب ساکنان به ازدواج سریع می‌شود، به طوری که ساختار محیط و شرایط آن؛ ازدواج را نسبت به سایر مسائل اجتماعی-فرهنگی، در صدر اولویت‌های خانواده از جمله دختران قرار می‌دهد. با توجه به وجود زیاد فرزندان در خانواده‌ها؛ وجود فشارهای روانی و مالی نسبت آینده آن‌ها؛ تن دادن به انتخاب زودهنگام در تشکیل زندگی؛ مهم‌ترین مسئله محسوب می‌شود. همچنین ترک تحصیل، نداشتن سطح تحصیلات بالا؛ تعلق به فرهنگ اقلیم و محیط و نبود فرصت‌های متنوع در قلمرو جغرافیایی، نیز به تشدید ازدواج زودهنگام کمک می‌کند.

تقدیر و تشکر

این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی با عنوان "عوامل مؤثر بر ازدواج زودهنگام و پیامدهای آن: فراترکیب پژوهش‌های بازه زمانی ۱۳۸۹ الی ۱۴۰۱" است که با حمایت مالی و راهبردی دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی در سال ۱۴۰۲ انجام شده و بدینوسیله سپاسگزاری می‌گردد.

منابع

ابراهیمی حبیبه، فخرایی سیروس (۱۳۹۲). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با ازدواج زودرس در شهرستان نقده، مطالعات جامعه‌شناسی، ۶(۲۱)، ۹۳-۱۱۰.

<https://sanad.iau.ir/Journal/jss/Article/957817>

احمدی، سیروس؛ حمیدپور، خیری؛ صداقت، حمید و کرمی، فاطمه (۱۴۰۰). خشونت علیه زنان: حاکمیت ایدئولوژی مردسالار و هژمونی سلطه مذکر (مطالعه موردی: زنان شهر بوشهر)، زن در توسعه و سیاست،

<https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.325102.1008028>. ۵۴۵-۵۷۲، (۴)۱۹.

احمدی، کامیل (۱۴۰۰). طنین سکوت: پژوهشی جامع در باب ازدواج زود هنگام در ایران، خانواده‌درمانی کاربردی، ۲(۶)، ۵۰۸-۵۲۷. <https://doi.org/10.22034/aftj.2022.338197.1533>

احمدی، وکیل و رضایی، انیس (۱۳۹۴). بررسی پیش‌رسی ازدواج در استان‌های کشور در طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰، جمعیت، ۲۲(۹۴-۹۳)، ۸۳-۹۶. <http://ensani.ir/fa/article/387502>

ازکیا، مصطفی (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی توسعه روستایی، تهران: نشر کلمه

ازکیا، مصطفی و غفاری، غلامرضا (۱۴۰۲). جامعه‌شناسی توسعه، تهران: نشر اندیشه احسان

اسلامی، پرستو (۱۴۰۰). فقر فرهنگی، عوامل و بسترهای فقر، نهمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/1375596>

افتخارزاده، سیده زهرا (۱۳۹۴). تجربه زیسته زنان در ازدواج زود هنگام، پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۲(۳)، ۱۵۶-۱۰۹. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2015.4746>

اقتصاد، علی و صادقی، فاطمه (۱۴۰۱). بررسی عوامل تأثیرگذار بر ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر شهرستان باخرز و راهکارهای جلوگیری از آن، چهارمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب، <https://civilica.com/doc/1527618>

اکبری، محمدعلی و پورقنبر، محمدحسن (۱۳۹۴). ازدواج زودرس دختران در مناطق شهری ایران طی دهه‌های چهل و پنجاه شمسی (مطالعه موردی شهر تهران)، جامعه‌شناسی تاریخی، ۱۱(۱)، ۴۴-۲۳. <https://jhs.modares.ac.ir/article-25-19242-fa.html>

اله‌یاری، معصومه و غلامرضایی، هادی (۱۴۰۰). علل رواج کودک‌همسری در استان سیستان و بلوچستان، سومین کنفرانس بین‌المللی علوم تربیتی، روانشناسی، مشاوره، آموزش و پژوهش، تهران، <https://civilica.com/doc/1258905>

اوجاقلو، سجاد و سرایی، حسن (۱۳۹۳). مطالعه تغییرات زمانی ارزش فرزند در ایران (مطالعه زنان شهر زنجان)، مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۳(۲)، ۲۸۳-۲۶۱. <https://doi.org/10.22059/jisr.2014.53139>

ایمان‌زاده، علی و علیپور، سربه (۱۳۹۵). تجربه زیسته زنان مرند از مشکلات ازدواج زود هنگام، زن و فرهنگ، ۸(۳۰)، ۴۶-۳۱. https://jwc.ahvaz.iau.ir/article_529393.html

ایمانی اصل، فاطمه (۱۳۹۹). تحلیل روان‌شناختی تجارت ازدواج زودهنگام دانش‌آموزان دختر منطقه مهربان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرکز پیام نور تبریز، دانشگاه پیام‌نور آذربایجان شرقی.

بانکی‌پور فرد، امیرحسین؛ کلانتری، مهدی و مسعودی‌نیا، زهرا (۱۳۹۰). درآمدی بر آمار ازدواج جوانان در ایران، معرفت در دانشگاه اسلامی، ۱۵(۳)، ۴۷-۲۶. <https://ensani.ir/fa/article/339768>

بذرافشان افراکتی، عاطفه؛ درزی خلردی، غزل؛ محمدیان، فاطمه؛ و قربانیان، فرشته (۱۴۰۱). عوامل ازدواج زودهنگام دختران روستایی در استان مازندران، دومین کنفرانس علوم اجتماعی، روانشناسی، علوم تربیتی و علوم انسانی، <https://civilica.com/doc/1448565>

بورديو، پير (۱۴۰۰). نظریه کنش: دلایل عملی و انتخاب عقلانی، (ترجمه: مرتضی مردیها)، تهران: نقش و نگار.

بهار، گیتی و میرحسینی، زهرا (۱۳۹۹). مطالعه درک و تصور زنان از کودک‌همسری، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء.

بهرامی خندان، رقیه (۱۴۰۰). تبیین تجربه زیسته زنان مطلقه کودک‌همسر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و تربیتی دانشگاه رازی.

پورا‌براهیم گل‌گلایه، خاطره (۱۳۹۷). پدیدارشناسی مادری زنان دارای تجربه ازدواج زودهنگام در قوم شاهپوند، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد.

پورعباسی، شمسی؛ شریفی، منصور؛ و کردزنگنه، جعفر (۱۴۰۱). زمینه‌ها و تعیین‌کننده‌های ازدواج زودهنگام زنان در شهرستان اهواز، نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران، ۱۷(۳۴)، ۱۷۹-۲۰۶. <https://doi.org/10.22034/jpai.2023.1988905.1267>

تازیکی‌نژاد، علی؛ شفیعی‌سردشت، جعفر و شمسیان، اسماعیل (۱۳۹۳). ازدواج از منظر اقتصاد حقوق، خانواده‌پژوهی، ۱۰(۳۷)، ۲۹-۷. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96683.html

توسلی، افسانه و سعیدی، وحیده (۱۳۹۰). تأثیر اشتغال زنان بر ساختار قدرت در خانواده‌های شهر ایوانکی، زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۹(۳)، ۱۴۹-۱۳۳. https://jwdp.ut.ac.ir/article_23653.html

تعیین‌کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زود هنگام: فراترکیب پژوهش‌ها ۱۶۳

تیموری‌ارشد، رضا؛ رضایی، اردشیر و صادقی، رسول (۱۴۰۱). شیوع پیش‌رسی ازدواج دختران و عوامل تعیین‌کننده آن در شهرستان‌های ایران در سال ۱۳۹۵، خانواده‌پژوهی، ۱۸(۴)، ۵۹۹-۶۲۱.

<https://doi.org/10.48308/IFR.18.4.599>

جاویدان، مریم و طهماسبی فرد، زینب (۱۴۰۱). مطالعه و بررسی پیامدهای فردی کودک‌همسری در شهر تبریز، چهارمین همایش ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم،

<https://civilica.com/doc/1528551>

جنادله، علی و رهنما، مریم (۱۳۹۳). دگرگونی در الگوی متعارف خانواده ایرانی (تحلیل ثانویه داده‌های ملی)،

خانواده‌پژوهی، ۱۰(۳)، ۲۹۶-۲۷۷. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96503.html

جوادی، الهه و علیزاده اقدم، محمدباقر (۱۴۰۰). بررسی علل گرایش به کودک‌همسری در بین برخی از خانواده‌های روستایی و شهری، هفتمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم انسانی و مطالعات

اجتماعی ایران، تهران، <https://civilica.com/doc/1380367>

جوادیان، سید رضا؛ شمالی احمدآبادی، الهام؛ ترکاشوند مرادآبادی؛ محمد و عابدی، محدثه (۱۳۹۹). زمینه‌ها و پیامدهای ازدواج زود هنگام دختران ۱۳ تا ۱۶ ساله (شهرستان اردکان یزد)، مطالعات اجتماعی ایران،

۱۱۳(۴)، ۵۴-۳۱. <https://doi.org/10.22034/jss.2019.47853>

حبیب‌پورگتابی، کرم و غفاری، غلامرضا (۱۳۹۰). علل افزایش سن ازدواج دختران، زن در توسعه و سیاست،

۱۹(۱)، ۳۴-۷. https://jwdp.ut.ac.ir/article_22491.html

حسینی‌فر، مریم‌سادات و اکبری، زهرا (۱۳۹۸). بررسی پیامدهای اجتماعی ازدواج زود هنگام بر روند آموزش دختران (مطالعه موردی: شهر اسفرورین)، پژوهش در آموزش مطالعات اجتماعی، ۱۱(۲)، ۱۲۳-۱۴۶.

<https://dori.net/dor/20.1001.1.27832279.1398.1.2.7.4>

حیدری، حامد؛ کیمیایی، سید علی؛ خوبی‌نژاد، غلامرضا و مشهدی، علی (۱۳۹۸). کشف عوامل مؤثر بر طلاق در ازدواج‌های زود هنگام: یک مطالعه کیفی نظام‌مند، تحقیقات علوم رفتاری، ۱۷(۲)، ۳۱۴-۳۲۳.

<http://dx.doi.org/10.52547/rbs.17.2.314>

خسروی، محمد (۱۴۰۰). کودک‌همسری در شهر زنجان، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، رشته علوم اجتماعی،

دانشگاه پیام‌نور تهران جنوب.

رحیمی‌نامدار، نگار (۱۳۹۸). بررسی جامعه‌شناختی گرایش به کودک‌همسری و عوامل مرتبط با آن در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم ناحیه سه تبریز، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز.

روحانی، علی؛ عسکری‌ندوشن، عباس و قرقچیان، زهرا (۱۳۹۸). برهمکنش درونی شدن ازدواج زودهنگام و مقاومت‌های پیش‌روی آن در میان نسل دوم زنان مهاجر افغانستانی مقیم شهر یزد، مطالعات جمعیتی، (۱)، ۲۱۶ - ۱۷۷. https://jips.nipr.ac.ir/article_108235.html

زارعی محمودآبادی، حسن و زارعی، فاطمه (۱۴۰۰). علل و پیامدهای ازدواج زودهنگام و وقوع کودک‌همسری در دانش‌آموزان دختر استان یزد (طلاق دانش‌آموزی): مطالعه داده بنیاد، طلوع بهداشت، ۲۰(۳)، ۱۲-۲۷. <http://dx.doi.org/10.18502/tbj.v20i3.7458>

زمنندی، علی‌اصغر (۱۳۹۹). مطالعه عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر کودک‌همسری در شهرستان جغتای در طی سال‌های ۱۳۹۷-۱۳۹۴، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، مرکز پیام نور پرند، دانشگاه پیام نور استان تهران.

ساداتی، سیده زهرا (۱۴۰۲). تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر گرایش ازدواج زودهنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل، زن و جامعه، ۱۴(۵۳)، ۱۴۴-۱۲۹. <https://doi.org/10.30495/jzv.v2023.30377.3837>

ساروخانی، باقر (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده، تهران: انتشارات سروش.

سالاری، اسماعیل؛ معین، لادن؛ سهامی، سوسن و حقیقی، حمید (۱۳۹۲). بررسی رابطه فرهنگ مردسالاری، همسان‌همسری با تعارضات زناشویی در بین دبیران و پرستاران متأهل، زن و مطالعات خانواده، ۶(۱۹)، ۱۱۴ - ۹۵. https://jwsf.tabriz.iau.ir/article_519768.html

سعیدی، سعیده (۱۳۹۶). بررسی مردم‌نگارانه پدیده ازدواج زودهنگام در میان مهاجران افغان (قوم هزاره) در دو شهر هامبورگ (آلمان) و تهران (ایران)، پژوهش‌های انسان‌شناسی ایران، ۱۷(۱)، ۹۳-۷۳. https://ijar.ut.ac.ir/article_65838.html

سلحشور، عصمت (۱۳۹۹). فرایند شکل‌گیری مسئله کودک‌همسری در شهر چابهار، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد دانشگاه خوارزمی.

تعیین کننده‌ها و پیامدهای ازدواج زود هنگام: فراترکیب پژوهش‌ها ۱۶۵

سلحشور، عصمت و حبیب‌پور گتایی، کرم (۱۴۰۱). تحلیل جامعه‌شناختی نقش فقر در تجربه و درک همسری زنان شهر چابهار، پژوهش انحرافات و مسائل اجتماعی، ۲(۱)، ۷۵-۳۱.

<https://risi.ihss.ac.ir/Article/36809>

سلحشور، ندا (۱۳۹۹). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ازدواج زود هنگام زنان در شهرستان تالش، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه علوم اجتماعی موسسه آموزش عالی کوشیار.

سلیمی، علی و داوری، محمد (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی کجروی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.

سیاه‌بیدی کرمانشاهی، سعید؛ بهرامپوری، رسول و کوهستانی، محسن (۱۳۹۸). تحلیل فقهی- حقوقی کودک همسری در پرتو انتقادات وارد بر آن، تلاشی برای ارائه پیشنهاد مطلوب، زنان و خانواده، ۱۵(۵۲)،

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.26454955.1399.15.52.7.0>. ۱۶۵-۱۴۹

سیف‌اللهی، سیف‌اله و رازقیان، آناهیتا (۱۳۸۷). عوامل اجتماعی مؤثر بر هویت جنسیتی زنان در ایران (مطالعه موردی: تهران)، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، ۲(۳)، ۲۸-۱.

<http://ensani.ir/fa/article/229722>

صادقی فسایی، سهیلا و عرفان‌منش، ایمان (۱۳۹۲). تحلیل جامعه‌شناختی تأثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی و ضرورت تدوین الگوی ایرانی اسلامی، زن در فرهنگ و هنر، ۱۵(۱)، ۸۴-۶۳.

<https://doi.org/10.22059/jwica.2013.30353>

صفوی، حنا سادات و مینایی، ماه‌گل (۱۳۹۴). تجربه زیسته دختران نوجوان در نقش همسر (ازدواج زود هنگام دختران آران بیدگل)، پژوهش‌نامه زنان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۶(۱)، ۸۷-۱۰۶.

https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_1698.html

صیادیان برخوردار، محدثه و عنبری، موسی (۱۴۰۱). رسم کودک همسری و نابرابری در آموزش رسمی دختران روستایی (مطالعه روستاهای شهرستان الشتر)، نامه انسان‌شناسی، ۱۹(۳۵)، ۱۱۱-۱۳۶.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.17352096.1401.19.35.5.9>

ضرابی، وحید و مصطفوی، سیدفرخ (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر سن ازدواج زنان در ایران، یک رویکرد اقتصادی، پژوهش‌های اقتصادی، ۱۱(۴)، ۶۴-۳۳.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17356768.1390.11.4.3.7>

طالبی، ابوتراب و ویسی، سیمین (۱۳۹۱). رابطه میان عشق رمانتیک و تحقق ارزش‌های زوجیت، مطالعات راهبردی زنان، ۱۴(۵۶)، ۲۸۳-۲۴۷.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1391.14.56.7.3>

عسکری ندوشن، عباس؛ روحانی، علی و قرقچیان، زهرا (۱۳۹۸). مطالعه بسترهای مردسالارانه رویداد ازدواج زودهنگام در میان زنان مهاجر افغان مقیم شهر یزد، مطالعات اجتماعی ایران، ۱۳(۴)، ۷۸-۱۱۰.

<https://doi.org/10.22034/jss.2019.47855>

علی‌آبادی، عذرا (۱۳۹۲). مطالعه عوامل اجتماعی مرتبط با گرایش دختران به تک‌زیستی، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، تهران، دانشگاه خوارزمی.

علی‌پور آبدار، فریده (۱۳۹۹). بررسی علل زمینه‌ساز کودک‌همسری در شهر تبریز، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز.

عمرانی‌نژاد، رضیه؛ هاشم زهی، نوروز؛ خیبری، کاوه؛ ملانوروزی، کیوان و قدیمی، بهرام (۱۴۰۰). شناسایی عوامل اجتماعی، روانی و فیزیولوژیک مرتبط با ازدواج زودرس دختران در شهر قم: یک نظریه زمینه‌ای، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۹(۱)، ۸۶-۴۵.

<https://doi.org/10.22051/jwsp.2021.33727.2324>

فاتحی‌دهاقان، ابوالقاسم و نظری، علی‌محمد (۱۳۹۰). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر گرایش زوجین به طلاق در استان اصفهان، مطالعات امنیت اجتماعی، ۲(۲۵)، ۵۴-۱۳.

http://sss.jrl.police.ir/article_11894.html

فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۱). فرهنگ و شهر، تهران: تیسرا.

فرهمند، مهناز و دانافر، فاطمه و پور ابراهیم‌آبادی، محبوبه (۱۳۹۹). واکاوی تجارب زناشویی کودک‌همسری: درهم‌آمیختگی عاطفی-فکری و بی‌قدرتی، پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر، ۹(۱۷)، ۱۱۵-۱۴۷.

<https://doi.org/10.22084/csr.2021.22142.1833>

قدسی، مریم؛ احمد برآبادی، حسین و حیدرنیا، احمد (۱۳۹۷). اثربخشی روان‌درمانی بر کاهش گرایش به طلاق و مؤلفه‌های آن در زنان با ازدواج زودهنگام، فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۹(۳۳)، ۷۳-۹۸.

<https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.28555.1712>

قیومی لاری، افسانه (۱۳۹۸). تجربه زیسته زنان در ازدواج زودهنگام شهر گراش، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده اقتصاد دانشگاه شیراز.

کاظمی شیخ شبانی، سیده سارا (۱۴۰۱). کودک‌همسری و آثار زیان‌بار باروری زودهنگام مطالعه موردی: زنان شهرستان شهرکرد که زیرسن ۱۸ سال ازدواج کرده‌اند، هشتمین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نو در مامایی، زنان، زایمان و نازایی، <https://civilica.com/doc/1566352>

کرمشاهی امجزی، حسین (۱۳۹۹). بررسی نگرش مردم شهرستان کهنوج نسبت به پدیده کودک‌همسری و عوامل مؤثر بر آن، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان.

کلهر، سینا؛ خزایی، سمیه؛ رحمانی‌پور، ریحانه، کریم‌پور، نگار (۱۳۹۷). ازدواج دختران در سنین پایین، وضعیت موجود و ابعاد مسئله، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، معاونت پژوهش‌های اجتماعی-فرهنگی، شماره مسلسل گزارش: ۱۵۹۹۱، <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1069117>

کمالی، افسانه؛ سفیری، خدیجه و اسدپور، عهدیه (۱۴۰۱). استراتژی‌های کودک‌همسران در مواجهه با مسائل زندگی زناشویی، زن و جامعه، ۱۳(۵۰)، ۱۹۶-۱۶۹. <https://doi.org/10.30495/jzv.2022.28616.3629>

کوکبی ذاکر، سمیه (۱۳۹۹). مطالعه کیفی تجربه زیسته کودک‌همسری در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول درود، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده اقتصاد و علوم اجتماعی دانشگاه بوعلی سینا.

لطفی، راضیه (۱۳۸۹). پیامدهای سلامتی ازدواج زودرس در زنان، زن و بهداشت، ۱(۲)، ۱۳-۱۰. <https://www.sid.ir/paper/221855/fa>

لونیس، اسکار (۱۳۵۴). فرهنگ فقر و شناخت آن، (ترجمه: رجبعلی حاسبی)، تبریز: نوبل.

محمدی، ثریا (۱۳۹۹). بررسی پدیده کودک‌همسری در میان اقوام بلوچ و ارتباط آن با مطلوبیت روابط زناشویی و پریشانی روان‌شناختی با میانجیگری سبک‌های زندگی، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم انسانی، موسسه آموزش عالی هانف.

مرتضوی، سیدخدایار و پاکزاد، شهیندخت (۱۳۹۶). تبیین نگرش زنان نسبت به اقتدارگرایی مردانه با استفاده از مدل پیربردو در شهر ایلام، پژوهشنامه زنان، ۸(۳)، ۱۴۶-۱۱۷. https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2731.html

مقدادی، محمدمهدی و جوادپور، مریم (۱۳۹۶). تأثیر ازدواج زودهنگام بر سلامت جنسی کودکان و سازوکارهای مقابله با آن، حقوق پزشکی، ۱۱(۴۰)، ۶۰-۳. <http://ijmedicallaw.ir/article-1-705-fa.html>

مقصودی، منیژه (۱۳۸۶). انسان‌شناسی خانواده و خویشاوندی، تهران: شیرازه.

مهدوی فرد، فاطمه؛ قدرتی، حسین و باقری‌نیا، حسن (۱۴۰۰). بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی فرهنگی مرتبط با سن ازدواج زنان با تأکید بر ازدواج زودهنگام دو روستای گناباد و روشناوند، اولین همایش ملی مسائل و چالش‌های اجتماعی و فرهنگی خانواده مسلمان ایرانی، بیرجند، دانشگاه بیرجند. <https://civilica.com/doc/1418751>

مهینی، مینو؛ شایگان‌مهر، عارف؛ اصل رحیمی، وهاب و مردی، احمد (۱۳۹۸). بررسی میزان شیوع آسیب‌های اجتماعی با تأکید بر ازدواج زودرس و پیامدهای آن در استان آذربایجان شرقی، دومین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی، اردبیل، <https://civilica.com/doc/1035528>

نظام‌الاسلامی، نازنین‌زهر (۱۳۹۸). تجربه زیسته کودک‌همسری از منظر زنان کودک، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله‌العظمی بروجردی.

نوجوانی، فاطمه (۱۳۹۸). بررسی میزان گرایش به کودک‌همسری و عوامل اجتماعی- اقتصادی مرتبط با آن در بین دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر بناب، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی دانشگاه تبریز.

نیکرو، زهرا و شیرین‌کام، اسحاق (۱۴۰۱). بررسی دلایل ازدواج زودهنگام در زنان روستایی شهرستان اوز، دومین کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت، بندرعباس، <https://civilica.com/doc/1648555>

هاشمی‌نسب؛ فخرالسادات، مقصودی، سوده و قنادزاده، مهدی (۱۴۰۱). واکاوی کیفی تجربه کودک‌همسری در بین زنان جداشده از همسر شهر کرمان، مسائل اجتماعی ایران، ۱۳(۱)، ۲۹۱-۲۷۱. <https://jspi.khu.ac.ir/article-1-3385-fa.html>

همتی، رزا (۱۳۹۸). تجربه زیسته زنان در ازدواج زودهنگام در سیستان و بلوچستان و تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی دانشگاه الزهرا.

- Ahmadi, S., Hamidpoor, K., Sedaghat, H., & Karami, F. (2021). Violence against Women: The Rule of Patriarchal Ideology and the Hegemony of Male Domination (Case study: Women in Bushehr). *Woman in Development & Politics*, 19(4), 545-572. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jwdp.2021.325102.1008028>
- Ahmadi, V., & Rezaei, A. (2014). The Study of Early Marriage in Iran Provinces, 2005-2010, *Jamiat*, 22(93/94), 83-96. [In Persian]. <http://ensani.ir/fa/article/387502>
- Ahmady, K. (2021). An Echo of Silence: A Comprehensive Research on Early Child Marriage in Iran. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(2), 508-527. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/aftj.2022.338197.1533>
- Akbari, M.A. & Pour-Qanbar, Mohammad H. (2019). Early marriage of girls in urban areas of Iran during the 1960s and 1970s (A case study of Tehran), *Historical Sociology*, 11(1), 23-44. [In Persian]. <https://jhs.modares.ac.ir/article-25-19242-en.html>
- Aliabadi, A. (2013). A study of social factors related to the tendency of girls to be solo-living, Master Thesis, Kharazmi University of Tehran, Tehran. [In Persian].
- Alipour Abdar, F. (2020). Investigating the underlying causes of child marriage in Tabriz city, Master Thesis, Faculty of Law and Social Sciences, Tabriz University, Tabriz. [In Persian].
- Askari-Nodoushan, A., Ruhani, A., & Ghoroghchian, Z. (2019). Patriarchal Contexts of Female Early Marriage among Afghan Migrants in the City of Yazd. *Journal of Iranian Social Studies*, 13(4), 78-110. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jss.2019.47855>
- Azkiya, M. & Ghaffari, Gh. (2023), *Sociology of Development*, Tehran: Andisheye Ehsan Press. [In Persian].
- Azkiya, M. (2012), *An Introduction to the Sociology of Rural Development*, Tehran: Kalameh. [In Persian].
- Bahar, G., & Mirhosseini, Z. (2020). A study of women's understanding and perception of child marriage, Master Thesis, Al-Zahra University. [In Persian].

- Bahrami Khandan, R. (2021). Explaining the lived experience of divorced and child-married women, Master Thesis, Faculty of Social and Educational Sciences, Razi University. [In Persian].
- BankipourFard, A.H., Kalantari, M., & MasoudiNia, Z. (2021). Introduction to the marriage statistics of young people in Iran, *Marefat in Islamic University*, 15(3), 47-26. [In Persian]. <https://ensani.ir/fa/article/339768>
- Bazrafshan-Afrakti, A., Darzi-Khalardi, G., Mohammadian, F. and Ghorbanian, F. (2022). Factors of early marriage of rural girls in Mazandaran province, The 2nd Conference on Social Sciences, Psychology, Educational Sciences and Humanities. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1448565>
- Bourdieu, P. (2021). *Theory of Action: Practical Reasons and Rational Choice*, (Translated to Persian by M. Mardiha), Tehran: Naqsh and Negar.
- Ebrahimi, H., & Fakhrai, S. (2011). Investigation of social factors related to early marriage in Naqdeh, *Journal of Sociology Studies*, 6(21), 93-110. [In Persian]. <https://sanad.iau.ir/Journal/jss/Article/957817>
- Eftekhazade, S.Z. (2015). Lived Experiences of Female Victims of Child Marriage. *Journal of Social Work Research*, 2(3), 108-156. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2015.4746>
- Eghtesad, A. & Sadeghi, F. (2022). Investigating the factors affecting the early marriage of female students in Bakharz city and ways to prevent it, 4th National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling with a Teacher Perspective, Minab, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1527618>
- Elahyari, M., & Gholamrezaei, H. (2021). The causes of the prevalence of child marriage in Sistan and Baluchistan province, The 3rd International Conference on Educational Sciences, Psychology and Counseling, Education and Research, Tehran. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1258905>
- Farahmand, M., Danafer, F. & Pour-Ebrahimabadi, M. (2019). Analyzing the marital experiences of child marriage: emotional-intellectual entanglement and powerlessness, *Contemporary Sociological Research*, 9(17), 115-147. [In Persian]. <https://doi.org/10.22084/csr.2021.22142.1833>

- Fatehi Dehaghani, A., & Mohammad Nazari, A. (2011). Sociological Analysis of Factors Contributing to Couples' Tendency toward Divorce in Isfahan Province. *Societal Security Studies*, 2(25), 13-54. [In Persian]. http://sss.jrl.police.ir/article_11894.html
- Fazeli, N. (2011). *Culture and City*, Tehran: Tisa. [In Persian].
- Ghods, M., Barabadi, H.A.B., & Heydarnia, A.H. (2018). Effectiveness of narrative therapy on Reducing Divorce Tendency and Its Components in Women with Early Marriage. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 9(33), 73-98. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.28555.1712>
- Goode, J. (2002). How Urban Ethnography Counters Myths about the Poo. In Gmelch, G. & Zenner, W.P. (eds), *Urban Life: Readings in the Anthropology of the City*, (pp. 279-295), Prospect Heights, IL: Waveland.
- Grossbard-schectman, S. (2019). *On the economics of marriage: A theory of marriage, labor, and divorce*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429300592>
- Habibpour Gatabi, K., & Ghaffary, G. (2011). A Study on The Causes of Rising Marriage Age Among Girls. *Woman in Development & Politics*, 9(1), 7-34. [In Persian]. https://jwdp.ut.ac.ir/article_22491.html
- Hasheminasab, F., Maghsoudi, S., & Ghanadzade, M. (2022). Qualitative Study Exploring the Experience of Child Marriage among Divorcees in Kerman City. *Social Problems of Iran*. 13(1), 271-291. [In Persian]. <http://jspi.khu.ac.ir/article-1-3385-en.html>
- Heidari, H, Kimiaei, S.A, Khoinejad, G., & Mashhadi, A. (2019), Discovering the Factors Affecting Divorce in Early Marriages: A Systematic Qualitative Study. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 17(2), 314-323. [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.52547/rbs.17.2.314>
- Hemati, R. (2019). The lived experience of women in early marriage in Sistan and Baluchistan and Tehran, Master thesis, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University. [In Persian].
- Hosseinyfar, M., & Akbari, Z. (2020). The study of Social Consequences of Early Marriage on girls' education (Case study: Esfarvarin's girl students), *Journal of Reseach in Social Studies Education*, 1(2), 123-146. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.27832279.1398.1.2.7.4>

- Imani-Asl, F. (2020). Psychological analysis of the early marriage business of female students in Mehraban region, Master Thesis, Payam Noor University of East Azerbaijan (Tabriz Center). [In Persian].
- Imanzadeh, A. & Alipour, S. (2015). Lived Experiences of Married Women in the Early Marriage Problems, *Woman Cultural Psychology*, 8(30), 31-46. [In Persian].
<https://sanad.iau.ir/en/Journal/jwc/Article/529393?jid=529393>
- Islami, P. (2021). Cultural poverty, causes and contexes of poverty, The 9th Scientific and Research Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Harms of Iran, Tehran, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1375596>
- Janadleh, A., & Rahnama, M. (2015). Change in Conventional Pattern of Iranian Family (Secondary Analysis of National Data). *Journal of Family Research*, 10(3), 277-296. [In Persian]. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96503.html
- Javadi, E. & Alizadeh-Aghdam, M.B. (2021). Examining the causes of the tendency to child marriage among some rural and urban families, the 7th National Conference of Modern Researches in the Humanities and Social Studies of Iran, Tehran. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1380367>
- Javadian, S., Shomali Ahmadabadi, E., Torkashvand moradabadi, M., & Abedi, M. (2019). The Context and Consequences of Early Marriage of 13-16 Years Old Girls in Ardakan. *Journal of Iranian Social Studies*, 13(4), 31-54. [In Persian].
<https://doi.org/10.22034/jss.2019.47853>
- Javidan, M., & Tahmasabi-Fard, Z. (2022). Studying and examining the individual consequences of child marriage in Tabriz city, The 4th National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling with an Approach from the Teacher's Point of View. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1528551>
- Kalhor, S., Khazaei, S., Rahmanipour, R. & Karimpour, N. (2018). Marriage of girls at a young age, the current situation and dimensions of the problem, Islamic Parliament Research Center of the Islamic Republic of Iran, Report No: 15991. [In Persian].
<https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1069117>

- Kamali, F., Safiri, K., & Asadpour, A. (2022). Child-spouse strategies in dealing with life issues Marital (comparison of two groups of children-spouses). *Journal of Woman and Society*, 13(50), 169-196. [In Persian]. <https://doi.org/10.30495/jzv.2022.28616.3629>
- Karamshahi-Amjazi, H. (2020). The attitude of the people of Kahnouj city towards the phenomenon of child marriage and its determinants, Master thesis, Faculty of Humanities, Hormozgan University. [In Persian].
- Kazemi-SheikhShabani, S.S. (2021). Child marriage and the harmful effects of early fertility, a case study: Shahrekord women who were married under the age of 18, The 8th International Conference on New Findings in Obstetrics, Gynecology, Childbirth and Infertility, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1566352>
- Khosravi, M. (2021). Child marriage in Zanjan city, Master Thesis, Payam Noor University, South-Tehran. [In Persian].
- Kirti, A. Kumar, P. & Yadav, R (2011). The face of honour-based crimes: Global concerns and solutions. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 6(1-2), 343-357. <https://www.proquest.com/scholarly-journals/face-honour-based-crimes-global-concerns/docview/1011050411/se-2>
- Kokabi, S. (2020). A qualitative study of the lived experience of child marriage among female students of the first secondary school in Durood, Master Thesis, Faculty of Economics and Social Sciences, Bu Ali Sina University. [In Persian].
- Krause, H.D. (2000). Marriage for the New Millennium: Heterosexual, Same Sex—Or Not at All? *Family Law Quarterly*, 34(2), 271–300. <http://www.jstor.org/stable/25740290>
- Kurtz, D. V. (2014). Culture, poverty, politics: Cultural sociologists, Oscar Lewis, Antonio Gramsci. *Critique of Anthropology*, 34(3), 327–345. <https://doi.org/10.1177/0308275X14530577>
- Lewis, O. (1975). *The Culture of Poverty and its Recognition*, (Translated to Persian by Rajab Ali Hasabi), Tabriz: Nobel.
- Lotfi, R. (2008). Health consequences of early marriage in women, *Women and Health Quarterly*, 1(2), 1-13. [In Persian]. <https://www.sid.ir/paper/221855/en>

- Mahdavi Fard, F., Gudari, H., & Bagherinia, H. (2020). Investigation of socio-economic and cultural factors related to women's marriage age with an emphasis on early marriage in the two villages of Gonabad and Roshanavand, The 1st National Conference on Social and Cultural Issues and Challenges of the Iranian Muslim Family, Birjand, Birjand University. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1418751>
- Mahini, M., Shayganmehr, A., Asl-Rahimi, W., & Mardi, A. (2019). Investigating the prevalence of social harms with an emphasis on early marriage and its consequences in East Azarbaijan province, The Second National Conference on Social Harms, Ardabil, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1035528>
- Maqsoodi, M. (2008). *Anthropology of Family and Kinship*, Tehran: Shirazeh Pub. [In Persian].
- Matouschek, N., & Rasul, I. (2008). The economics of the marriage contract: Theories and evidence. *The Journal of Law & Economics*, 51(1), 59-110. <https://doi.org/10.1086/588596>
- Meetoo, V., & Mirza, H. (2007). There is nothing 'honourable' about honour killings: globalization, Introduction of a Special Issue: Guest Editor". *Canadian Criminal Law Review*, 16(2), 103-114.
- Meqdadi, M.M. & Javadpour, M. (2017). The effect of early marriage on children's sexual health and mechanisms to deal with it, *Medical Law Quarterly*, 11(40), 31-60. [In Persian]. <http://ijmedicallaw.ir/article-1-705-en.html>
- Mohammadi, S. (2019). Investigating the phenomenon of child marriage among the Baloch ethnic group and its relationship with the desirability of marital relationships and psychological distress with the mediation of lifestyles, Master Thesis, Faculty of Humanities, Hatf Institute of Higher Education. [In Persian].
- Mortazavi, S. K., & Pakzad, S. (2017). Women's Attitudes toward Male Authoritarianism Using the Model of Pierre Bourdieu (Case Study: The Clan of Dehbalai of Ilam city). *Women Studies*, 8(21), 117-146. [In Persian]. https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2731.html
- Nezam al-Islami, N.Z. (2018). The lived experience of child marriage from the perspective of child women, Master Thesis, Faculty of Humanities, Ayatollah Azami University of Borujerdi. [In Persian].

- Nikro, Z. & Shirinkam, I. (2022). Investigating the reasons for early marriage in rural women of Oz city, The 2nd national conference of applied studies in education processes, Bandar Abbas, [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1648555>
- Nojavani, F. (2019). Investigating the tendency towards child marriage and socio-economic factors related to it among secondary school female students in Benab city, Master Thesis, Faculty of Law and Social Sciences, Tabriz University. [In Persian].
- Ojaghlo, S., & Saraie, H. (2014). A study of temporal changes of child value in Iran (Zanjan city women). *Social Studies and Research in Iran*, 3(2), 261-283. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jisr.2014.53139>
- Omrani-Nejad, R., Hashem-Zehi, N., Khabiri, K., Molla-Noruzi, K., & Ghadimi, B. (2021). Identifying social, psychological and physiological factors related to the early marriage of girls in Qom: A grounded theory. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 19(1), 45-86. [In Persian]. <https://doi.org/10.22051/jwsps.2021.33727.2324>
- Pourabbasi, S., Kord-Zanganeh, J., & Sharifi, M. (2023). Determinants of Women's Early Marriage in Ahvaz District, Iran. *Journal of Population Association of Iran*, 17(34), 179-206. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/jpai.2023.1988905.1267>
- PourEbrahim Gol-Galaye, K. (2017). Maternal phenomenology of women who experienced early marriage in the Shahivand ethnic group, Master Thesis, Faculty of Humanities, Shahed University. [In Persian].
- Qayyumi-Lari, A. (2019). Lived experience of women in early marriage in Gerash city, Master Thesis, Faculty of Economics, Shiraz University. [In Persian].
- Rahimi Namdar, N. (2019). Sociological investigation of the tendency towards child marriage and its related factors among female students of the second secondary school in Tabriz district, Master Thesis, Faculty of Law and Social Sciences, University of Tabriz. [In Persian].
- Rowland, D. T. (2007). Historical Trends in Childlessness. *Journal of Family Issues*, 28(10), 1311-1337. <https://doi.org/10.1177/0192513X07303823>
- Rubio, G. (2014). How Love Conquered Marriage: Theory and Evidence on the Disappearance of Arranged Marriages, Retrieved 08 September 2024 from: https://sites.bu.edu/neudc/files/2014/10/paper_80.pdf

- Ruhani, A., Askari-Nodoushan, A., & Ghoroghchian, Z. (2019). The Interaction of Early Marriage Internalization and Resistance against It: The Case of Second Generation Afghan Migrant Women in Yazd, Iran. *Iranian Population Studies*, 5(1), 177-216. [In Persian]. https://jips.nipr.ac.ir/article_108235.html
- Sadati, S.Z. (2023). The effect of cultural and social factors on the tendency of early marriage of first and second high school female students of Babol city, *Woman and Society*, 14(53), 129-144. [In Persian]. <https://doi.org/10.30495/jzv.2023.30377.3837>
- Sadeghi-Fasaei, S., & ErfanManesh, I. (2013). Social Analysis of Modernization Impacts on Iranian Families and the Necessity of Planning an Iranian-Islamic Example. *Journal of Woman in Culture and Arts*, 5(1), 63-84. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jwica.2013.30353>
- Safavi, H.S., & Minaei, M. (2015). Lived Experiences of Teenage Girls as Wives: Case Study of Girls' Early Marriage in AranvaBidgol. *Women Studies*, 6, 87-106. [In Persian]. https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_1698.html
- Saidi, S. (2017). An Ethnographic Research on the Phenomenon of Early Marriage Among Afghan Immigrants (Hazara ethnic group) in Hamburg (Germany) and Tehran (Iran). *Iranian Journal of Anthropological Research*, 7(1), 73-93. [In Persian]. https://ijar.ut.ac.ir/article_65838.html
- Salari, I., Moin, L., Sohami, S., & Haghighi, H. (2013). Investigating the Relationship of Patriarchal Culture and Homogamy with Marital Conflicts among Married Female Teachers and Nurses, *Journal of Women and Study of Family*, 6(19), 114-95. [In Persian]. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/jwsf/Article/519768?jid=519768>
- Salimi, A. & Davari, M. (2008). *Sociology of Deviance*, Qom: Research Institute of Hoza and University. [In Persian].
- Saroukhani, B. (2010). *Introduction to Family Sociology*, Tehran: Soroush Publications. [In Persian].
- Sayyadian Barkhordar, M., & Anbari, M. (2023). Child Wifhood Custom and Inequality in the Formal Education of Rural Girls (Study on the Rurals of Aleshtar City). *Iranian Journal of Antheropology*, 19(35), 111-136. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17352096.1401.19.35.5.9>

- Seifollahi, S. & Razaghian, A. (2008). Social factors affecting women's gender identity in Iran (Case study: Tehran), *Research Journal of Social Sciences*, 2(3), 1-28. [In Persian]. <http://ensani.ir/fa/article/229722>
- Selahshor, E. & Habibpour-Getai, K. (2022). Sociological analysis of the role of poverty in Chabahar women's experience and understanding of marriage, *Research in Deviance and Social Problems*, 2(1), 31-75. [In Persian]. <https://risi.ihss.ac.ir/Article/36809>
- Selahshor, E. (2020). The formation process of the problem of child marriage in Chabahar city, Master Thesis, Kharazmi University. [In Persian].
- Selahshor, N. (2019). Investigating the social factors affecting the early marriage of women in Talesh city, Master Thesis, Department of Social Sciences, Koshiar Institute of Higher Education. [In Persian].
- Siahbidi-Kermanshahi, S., Bahrampouri, R., & Kouhestani, M. (2020). A Jurisprudential-Legal Analysis of the Child Marriage Issue in the Light of Criticism Levelled against this Phenomenon: An Attempt to Offer a Favorable Proposition. *The Women and Families Cultural-Educational*, 15(52), 149-165. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.26454955.1399.15.52.7.0>
- Talebi, A., & Veici, S. (2012). The Relationship between Romantic Love and the Attainment of Marital Values. *Women's Strategic Studies*, 14(56), 247-283. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082827.1391.14.56.7.3>
- Tavasoli, A., & Saeidi, V. (2011). The Impact of Women's Employment on Power Structure in Eyvankey Families. *Woman in Development & Politics*, 9(3), 133-149. [In Persian]. https://jwdp.ut.ac.ir/article_23653.html
- Tazikinejad, A., Shafihi Sardasht, J., & Shamsyan, E. (2014). Marriage From the Perspective of Economics of Law. *Journal of Family Research*, 10(1), 7-29. [In Persian]. https://jfr.sbu.ac.ir/article_96683.html
- Teimouri Arshad, R., Rezaei, A., & Sadeghi, R. (2023). Prevalence of Early Marriage of Girls and its Determinant Factors in Iranian Counties in 2016. *Journal of Family Research*, 18(4), 599-621. [In Persian]. <https://doi.org/10.48308/JFR.18.4.599>
- Veljanovski, C. (2006). *The Economics of Law*, (Second edition), London, Great Britain Pub. <https://www.iea.org.uk/sites/default/files/publications/files/upldbook391pdf.pdf>

Zamandi, A.A. (2020). The study of social and economic factors affecting child marriage in Joghtai during the years 2014-2017, Master Thesis, Payam Noor University of Parand Center, Tehran Province. [In Persian].

Zareei-Mahmoudabadi H, Zarei F. (2021), Causes and Consequences of Early marriage and the Occurrence of Child Marriage in Female Students in Yazd Province: Grounded Theory Study. *Toloo-e Behdasht*, 20(3), 12-27. [In Persian].
<http://dx.doi.org/10.18502/tbj.v20i3.7458>

Zarrabi, V., Mostafavi, S.F. (2012) Effect of Socioeconomic Factors on Women's Age at Marriage in Iran. *Economic Research*, 11(4), 33-64. [In Persian].
<http://dorl.net/dor/20.1001.1.17356768.1390.11.4.3.7>